

הלכות פסח תניתנא

ריט

אומרים ^מ שישאל קונה ממלמלין מנכרי בכסף בלבד ונמצא שהחמץ נקנה להירשאל בפסח ועובר עליו בבל וראה ובל ימצא ואף על פי שהוא מפרש להמוכר שאינו קונה את החמץ לעצמו אלא בשביל הנכרי ששאלו אף על פי כן נקנה החמץ לישראל שנתן המעות מירו ליד המוכר ואין אומרים כיון שהמעות הן של נכרי והישראל נתנם בשליחותו הרי זה כאלו נתנם הנכרי בעצמו שאין אומרים שלוחו של אדם כמותו אלא בישראל שנעשה שלוח לישראל חבירו ^מ כמו שנתבאר בחושן משפט סימן קפ"ח ^מ;

תנא דיני הגעלת כלים וכו' ע"ה סעיפים:

א כל הכלים שאינו רוצה להכשירן לפסח על ידי הגעלה או ליבון ^א וכן כל כלי הרס שאין להם הכשר על ידי הגעלה וליבון אם הוא רוצה להשהותן עד לאחר הפסח ^ב צריך לשפשפן (עיין סימן תמ"ד) ^א הטיב קודם שעה ששית כערב פסח ולהדיחן מעמ"ה בענין שלא יהא חמץ ניכר בהן ויצניעם במקום צנוע שאינו רגיל לילך לשם כל ימי הפסח כדי שלא ישבח וישתמש בהן בפסח ^א ואע"פ שכל הכלים הבלועים משאר איסורין מותר להשהותן עמו בבית ואין חוששין לשכחה מכל מקום חמץ כיון שהוא רגיל בו כל השנה יש לחוש בו יותר לשכחה ^א וטוב לסגורם בחדר מיוחד ולהצניע המפתח שלא ילך לשם כל ימי הפסח ^א;

ב ומכל מקום דרך עראי ומקרה מותר להוציאן ממקום שהצניען ולהשתמש בהן דבר צונן ^א בין לח ובין יבש ^א רק שיהיה להדיח את הכלי הטיב קודם שמשתמש בו שלא יהיה שום משהו חמץ דרוק בו בעין ^א (ולענין דיעבר עיין ס' תמ"ז ^א) ואפילו היא קדרה של הרס שנתבשל בה חמץ כל השנה די לה בהרחה להשתמש בה צונן בפסח מעיקר הדין ^א (אבל המנהג הוא שלא להשתמש כלל בפסח בכלי הרס ישנים אפילו בצונן ^א כמו שיתבאר ^א) ואם הוא סכין צריך לנעצו עשר פעמים בקרקע קשה קודם שמשתמש בו צונן בפסח ^א אבל אסור להשתמש בהן ^א בקביעות ^א משעה ד' כערב פסח ^א ואילך אפילו בצונן עד שיכשרם לפסח על ידי הגעלה או ליבון על דרך שיתבאר גיירה שמא ישבח וישתמש בהן בחמין:

והו"ע שם. וראה לעיל ס' תמ"ב סוף ס"ח, שה מנועיל אף להבשיל שנתבשל בכלי חמץ. וראה שם ס' דלא מהני בתבשיל שנתבשל עם חמץ.
ז תוחת יעקב כלל יז ס' יא.
ח שו"ת הרא"ש שם. מור ושירע שם.
ט וד"א בירוד ס' קכ"א ס"ח (משאר אימורים). ס' זא כאן ס' י"ח ג. ח"י ס' יא. וז"ה לעיל ס' תמ"ג. ס' י"ג תנ ס"ג. וז"ה לקצת סמ"ג.
י כדלעיל ס' י"ג שם וש"ש.
יא וי"ד בירוד ס' י"א סוף ס' יג.
יב סעף נ"א.
יג טור ושו"ע ס"ב. וראה פסקי אדה"י ע' 103.
יד ר"י פ"ב (מ, א). רא"ש פ"ב ס' מ. ש"ע שם.
טו סעף נ"ג.
טז יו"ד ס' קכ"א ס' ז (משאר אימורים).
יז וד"א סוף ס"א.
יח רמ"א יו"ד שם. ח"י כאן ס' יא.
יט עולה שבת ס"א. ח"י שם.

קמז כדלעיל ס' תמ"ג ס"ח וש"ש.
קמח רביש שם. לכח ס"ג. מ"א ס' י. וראה מ"מ וצניעם.
קמט סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה מור ושירע שם סוף א (שאין שלוחות לעולם). וראה גם לעיל ס' תמ"ג.
סימן תנא
א חז"י ס' ה.
ב ראה לעיל ס' תמ"ג סוף המעט שאינו עובר בבל וראה ובל ימצא על החמץ הבלוע ושלא חשו בו החכמים שמא ישבח ויבשל בהן בפסח. וראה שם ס' ג' גם בכלים שנתבשל בהן חמץ בפסח.
ג סעף ד"ב.
ד מור ושירע ס' א.
ה ראה לעיל ס' תמ"ג (בנתבשל בהן חמץ בפסח) ולקצת מ"ב (בכלים שאינן צריכים הגעלה).
ו רא"ש פ"ב ס' ג. שו"ת הרא"ש כלל יד ס"א. טור

ג. אם שכח כערב פסח ולא שפשף את הכלים מהמין הדבוק בהן ונזכר בתוך הפסח אם הוא חול המועד (אבל בשבת ויום טוב אסור ליגע בהחמץ אפילו כדי לבערו כמו שנתבאר בסימן המ"ו ע"ש) צריך לשפשפן מיד שנזכר¹⁰ ואין הוששין שמה ישכח ויאכל מהחמץ בשעה שנוגע בו כשמשפשפו ממעם שנתבאר בס"ה תל"ה¹¹ ואם עבר הפסח ולא שפשפן צריך לשפשפן לאחר הפסח¹² להעביר מהן החמץ הדבוק בהן שהוא אסור בהנאה מפני שעבר עליו הפסח:

ד. יש נהוגין לסדר כלי ברזל של חמץ בתוך הבית בגובה הכותל במקום שאין יד אדם מגעת לשם והם סדורין שם כל ימי הפסח לנוי¹³ ואין למחות בידם¹⁴ ואע"פ שכל דבר שגזרו עליו חכמים מחמת חשש שמה ישכח וישתמש בו לא חלקו בגזירתם ואסרו אפילו הגביה אותו דבר עשר קומות¹⁵ כמו שנתבאר בסימן רע"ה¹⁶ וס"ה ש"ז¹⁷ מכל מקום כיון שאסור זה שאסור להשהות כלי חמץ בתוך הבית בפסח לא גזרו עליו חכמי הגמרא אלא חכמי הדרות האחרונים הוא שהחמירו בן לפיכך אין להחמיר בו כל כך ובפרט שעל פי הרבו אין הכלים בני יומן מבליעת החמץ בשעה שמסדרין אותם כערב פסח בגובה הכותל¹⁸ והו מעם המנהג ומכל מקום המחמיר להצניען במקום צנוע תבוא עליו ברכה?¹⁹

ה. נכרי המוכר כלים חדשים בשוק בין של חרס בין של מתכות בין של זכוכית לוקחין ממנו כל כלי שהוא נראה חדש ואין הוששין שמה נשתמש בו הנכרי פעם אחת שכל כלי העשוי למכור אין משתמשין בו כלל²⁰.

אבל אם נכנס לבית הנכרי לקח ממנו כלים חדשים לא יקח אלא כלי חדש שמכיר בו היטיב שלא נשתמש בו עדיין אבל אם יש להסתפק שמה נשתמש בו פעם אחת אף שהוא נראה חדש אין ללקחו²¹ אלא אם כן הנכרי מסיה לפי תומו שלא נשתמש בו עדיין²² או שהוא לוקח כלי אחר מתוך הרבה כלים²³ כמו שנתבאר ביורה דעה סימן קכ"ב ע"ש לפי שיש לחוש שמה עשאו הנכרי לצורך עצמו וכבר נשתמש בו פעם אחת ואחר כך נמקד למכרו לישראל הבא אליו.

ו. מכל מקום בכלי זכוכית²⁴ יש להתיר לקנות הצלולים אפילו אין הנכרי מסיה לפי תומו ואינו לוקח כלי מתוך הכלים דכיון שהם צלולים בודאי לא נשתמש בהם עדיין²⁵:

ז. כל כלי חרס שנשתמש בו חמץ בחמין שהיד סולדת בו²⁶ בענין שכיבוצא בו בשאר כלים צריכין הגעלה²⁷ אבל כלי חרס אין לו תקנה על ידי הגעלה שהתורה העידה על כלי

כ סעף ה.
 כא ח"י ס"ק ד. ואם הוא פחות נכזית ראה לעיל סי' תנב סכ"ח. וראה מ"מ וצנינים.
 כב סעף ב, וש"נ.
 כג ח"י שם, וכדלעיל שם ס"ד.
 כד ראה לקמן סי' תנב ס"ז.
 כה ח"י ס"ז ו (הדברי נהג).
 כו ביח ס"א ד"ה ומ"ש ומכ.
 כז סעף ב.
 כח סעף כב.
 כט מנחת יעקב כגל יז ס"א, בשם הותנו מו"ד וואלף שפירא.
 ל ח"א ס"ק ב. פר"ח ד"ה ומ"ש ומצניען.
 לא איסור והתיר כלל מג ח"ן מנ. ח"י ס"ק ב. ש"ך יו"ד ט"י קכא ס"ק טו. דרכי משה שם ס"ק ב.

לב ח"י שם. דרכי משה שם. בשם ש"ת הרשב"א ח"א סי' תנו.
 לג רשב"א שם. דרכי משה שם. ש"ע יו"ד סי' קכב ס"א. ומדלקמן סי' תקנ סמ"ז שבכל איסורי דברי מופרים מומכים על נכרי מסיה לפי תומו (רשב"א שם. ש"ך שם ס"ק י). וראה פוסק דברי תורה יג ע' צג.
 לד רשב"א שם בשם רבנו יונה. דרכי משה שם. רמ"א יו"ד סי' קכב ס"א.
 לה ראה לקמן סע"ג.
 לו מוה"ל ה"ל מאכלות אמורות בפסח (ע' קג). ח"י ס"ק טו. וראה א"ק ארמ"ו מותר"ש ח"ה ריש ע' רכה.
 לז לענין כלי שני, ראה לקמן ס"כ"ב.
 לח מא"כ בענין שבשאר הכלים מני בנילו ועירו, כדלקמן ס"א.

הלכות פסח תנא

רכא

הרס שאינו יוצא מדי דפויו⁷² (פרוש גיעול⁷³ הנבלע בו) לעולם אפילו יגעילו כמה פעמים אלא לעולם פולט הוא מעט מעט ככל הגעלה ועיקר גיעול הבלוע בתוכו אינו נפלט ממנו לגמרי⁷⁴ וכשישלו בו היתר אפילו אחר כמה הגעלות יפלוט מעט מהבלוע שבתוכו לתוך התבשיל והיכן העידה תורה כך גבי כלים הבלועים מותר שאמרה תורה⁷⁵ וכלי הרס אשר תבושל בו ישבר למדנו מכאן שאין הגעלה מועלת לכלי הרס⁷⁶:

ז ומכל מקום קבלו חכמים⁷⁷ שיש לכלי הרס הכשר על ידי ליבון באור דהיינו שיוסקנו כל כך עד שיהיו ניצוצות ניתזים ממנה⁷⁸ שאז נשרף ונכלה כל האיסור הבלוע בתוכו⁷⁹:

ח כמה דברים אמורים כשמוסקו מכפנים (פרוש בתוך חלל הכלי) וגם דרך היסקו כל השנה הוא מכפנים⁸⁰ כגון תנור של הרס⁸¹ וכיוצא בו אבל כלי הרס שדרך היסקו כל השנה הוא מבחוץ כגון קדרה ומחבת ושפאק של הרס⁸² דהיינו כלי הרס שמוסקין אותו תחתיו מלמטה ואופן על גביו מלמעלה אף אם הוא רוצה להכשירו ע"י היסק מכפנים⁸³ כגון שימלאנו גחלים בווערות⁸⁴ אין זה מועיל כלום גזירה שמה יהוס עליו שלא יתבקע מחמת הגחלים⁸⁵ כיון שאין זה דרכו בכל השנה ולא ימלאנו גחלים בווערות ויוסקנו מבחוץ⁸⁶ היוסק חיצון אינו מועיל כלום מן התורה שהרי האיסור נשתמש ונבלע בפנימית הכלי וצריך להפליטו גם כן דרך פנימית הכלי דכבולעו כך פולטו⁸⁷ כמו שיתבאר⁸⁸ וכשמוסקו מבחוץ אין האיסור נפלט דרך פנימית הכלי על ידי היסק חיצון זה⁸⁹:

ט ואפילו אם רוצה להסיקו מכפנים ומבחוץ כגון שמכניסו ריקן לתוך התנור מלא אש ששלהבת עולה מכל צדדי הכלי ומלכנו יפה מכפנים ומבחוץ אין זה מועיל כלום גזירה שמה יהוס עליו שלא יתבקע ויוציאנו מן התנור טרם שיתלכנו יפה יפה⁹⁰ עד שיהיו ניצוצות ניתזים ממנו⁹¹ אבל אם מחזירו לתוך כבשן מלא אש שמצרפן בו כלי הרס חדשים הרי זה מותר להשתמש בו בפסח⁹² דכיון שמכניסין להיסק גדול כזה בודאי אינו חושש עליהם אם יתבקעו:

מט מור וש"ע סי' תסא ס"ב, ולקמן שם ס"ד (שרק חדשה מותר). כ"י שם, בדעת רבנו ירוחם נתיב ה' ח"ב (לפ, ד) והמור, וכדלקמן סי' א, וש"נ (שרק בלבנים ועפר אין להושיט שמה יתבקע).
נ ונבאר שם. תורת הבית שם.
נא רא"ש פ"ב ס' ז. מור וש"ע שם.
נב ונבאר שם. מור וש"ע סי' א.
נג ור"י שם ד"ה חיים, הובא בפר"ח סי' א ד"ה ומ"ש ולא עבד.
נד ונבאר שם.
נה סניף יא (שהוסק מבחוץ אינו מועיל), וס"ג (כבולעו כך פולטו), וס"ה (מפוסר, לענין הגעלה), וס"ה (לענין תנור). סי' תב ס"ב (לענין הגעלה). וראה קובץ הדברי תורה יב' ע' לד ואילך.
נו טור בשם יש מפרשים, וש"ע ס"ב. וז"ה לקמן סי' א.
נז וראה הערות לש"ע אד"ה ז.
נח רא"ש פ"ב ס' ג. טור וש"ע סי' א. מ"ז ס"ב.
נט כדלעיל סי' וש"נ.
נז ראב"ה סי' תסד (ע' 80), בשם שאילת מנות שאילת קלו. רא"ש שם. מור וש"ע שם.

לט גזר"ה דף ז ע"ב. מור וש"ע ס"ב. וראה גם לקמן סמ"ג.
מ ראה הנכנסים ש"ה והתירה שהוא מולשן דפיו.
מא ראה מ"מ גיונים.
מב ויר"ה ג, כא.
מג ש"י בחימוש ובנבאר שם.
מד ונבאר שם, ובכוכבים צו, א.
מה וירושלמי סוף ע"ז (בסכין, וכדלקמן סי' ג), טור וש"ע סי' תסא סי' א (בתנור). לקמן שם סי' א. וראה לקמן סי' שכלל מתכות שנושאים ע"י הגעלה מני בליבון קל המבואר שם, משא"כ ככלי הרס צריך ליבון ונור המבואר כאן.
מו ברוך הבית בית ד שער ד (א), ד"ה עוד כתב וכלי הרס, איסור היתר כלל נה אות יש (במלא, גם כשצריך ליבון גמור). ש"ת הרשב"א ח"א שעא (במלא, גם בליבון קל ע"י חתלים). וכדלקמן ס"ה. וראה גם לקמן סי' וס"ג וספ"ה. סי' תב ס"ב. קובץ דברי תורה יב' ע' לה.
מז תורת הבית הקצר בית ד שער ד (א), כ"י ד"ה וכוניא. מור ו"ד סי' קכא. ח"י כאן ס"ג יג.
מח נבוא שם ל, ב, מ"ב. מ"א ד. ח"י ס"ב.

הלכות פסח תנא

רכב

י וכל זה בכלי חרס אבל בכלי מתכות שאינו נפקע מחמת חום האש הרי הוא יכול למלאוהו גחלים מבפנים⁹⁹ וישרה אותם בתוכו עד שאם יגע אדם בעד החיצון של הכלי יהיה היד סולדת בו מחמת שנתלבן הכלי מן הגחלים¹⁰⁰ שאז בודאי נשרף כל החמץ הבלוע בתוכו¹⁰¹ אע"פ שלא נתלבן כל כך עד שהיה ניצוצות ניתזים ממנו שהרי כלי מתכות הן נכשרין על ידי הגעלה וליבון קל הוה אינו גרוע מהגעלה:

יא בוכיא¹⁰² (והוא כלי העשויו מלבנים ועפר¹⁰³ ומסיקין אותו מבחזין ואופין וממנזין בתוכו) אם הסיקו מבחזין אינו נכשר לפסח על ידי היסק זה¹⁰⁴ כמו שנתבאר¹⁰⁵ אבל אם מלאוהו גחלים מבפנים¹⁰⁶ או שהסיקו מבפנים¹⁰⁷ עד שנתלבן כרינו ועל דרך שיתבאר בסמין תס"א¹⁰⁸ מותר להשתמש בו בפסח ואין לחוש שמא לא ילבנו יפה יפה מחמת שיחום עליו שלא יתבקע רביון שהוא עשוי מלבנים ועפר אין לחוש בו שמא יתבקע¹⁰⁹:

יב לפיכך לבנים שנשתמש בהן חמץ כל השנה מותר ללבנם באור ולהשתמש בהן בפסח כמה דברים אמורים בלבנים שנצרפו בכבשן אבל לבנים שנתייבשו בחמה אם לא נשתמש בהן חמץ על ידי האור כמו צליה ואפייה אלא שנשפך עליהם תבשיל רותח של חמץ הן צריכים ליבון ודי להם בהגעלה כשאר כלי ארמה¹¹⁰ כמו שיתבאר¹¹¹ ומותר לאפות ולצלוח עליהם בפסח:

יג אבל אם נשתמש בהן חמץ על ידי האור וכן שאר כל הכלים אפילו של מיני מתכות שנשתמש ונבלע בהן חמץ על ידי האור¹¹² כלכר שלא על ידי משקה¹¹³ כגון השפודים והאסכלאות שצלו עליהם¹¹⁴ מוליתא של חמץ¹¹⁵ שגוף החמץ נוגע בהן בשעת צלייתו ואין כוניהם שום משקה (מופח¹¹⁶) שיולך מעם החמץ לתוך השפוד והאסכלא אלא על ידי חום האש כלכר נבלע בהם מעם החמץ לפיכך אינו נפלט מהם על ידי הגעלה במים רותחים דבולעו כך פולטו¹¹⁷ וכלי שנבלע בו חמץ על ידי משקה נפלט ממנו על ידי הגעלה במים רותחים אבל כל כלי שנבלע בו החמץ על ידי חום האש כלכר שלא על ידי משקה אינו נפלט ממנו אלא על ידי חום האש כלכר¹¹⁸ דהיינו שילבנו באור יפה יפה

סח רש"י בתורת הבית הקצר בית ד שער ד (ל, א).
לפירוש הב"י ד"ה וכוזיא.
סט סמ"ק א (שהואקא כשאמר התגור ע"י גחלים צריך להכשירו ע"י גחלים דוקא).
ע ב"י ד"ה וכוזיא. ס"ז ס"ק ד. וראה רבינו יוחנן תיב ה ת"ח (לפ, ד). ב"י ר"פ תמא.
עא מ"א סוף ס"ק ד.
עב סמ"ק ב.
עג טור וש"ע ס"ה.
עד מ"א ס"ק מ.
עה ברייתא ע"י ע"ה, ב (כשנבלע בהם אימור). ר"ף פסחים פ"ב (ה, ב). לפירוש הר"ן שם דרבור האישון וד"ה דברים שנשתמש (אף לענין חמץ). רא"ש פ"ב ס"ו א, לפירוש הב"י ד"ה כלים שמשומשין. מור וש"ע שם.
עו מ"א שם.
עז ראה לקמן סוף ס"ו.
עח רש"י שם ד"ה כל דבר.
עט מ"א ס"ק י.

ס טור. ב"י ד"ה וכן קדוה. לבוש ס"ב. עולת שבת ס"ב.
סא מרחיבי סוף ע"ז רמז תתם (ליבון מלכל למשר). תבא בב"י ד"ה וליבון. מ"א ס"ק ב, ופרח ס"ד וסוף ס"ה. בשם תשובות דרא"ם ד"א ס"ו מג, בשם סי התירוהו ס"ו קמא, בשם ר"י. תוס' ע"ז לג, ב ד"ה קנשא, בשם רבנו משה מקוצי. כסו"ט ל"ח קמח (נה, א). שו"ת הרא"ש כלל יש ס"ו. טור וש"ע בירוד סי קצה ס"ה. וראה גם לקמן ספ"ו. סוף ס"ו. סוף ס"ה (בנמוג). ס"ע (אלא שבמקום חלודה או סדקים נהגים להדמיו עד שהיה קש או חום נשרף, כדלקמן ספ"ו וש"י). וראה תפארת צבי שו"ת י"ד סוף ס"ה.
סב שו"ת הרא"ש ד"א ס"ו שגא (גם לענין ליבון קל כדלקמן ס"ה). וברלעיל ס"ו (לענין ליבון נגור).
סג גמרא ל, ב. מור וש"ע ס"ב.
סד מור בשם רש"י. שו"ע שם.
סה מ"א ס"ו תמא ס"ק ב.
סו סמ"ק ה.
סז גמרא שם. מור וש"ע שם.

הלכות פסח תנא

רנב

* וכן הדין בכלים שנבלע בהן שאר איסורי תורה או איסורי דברי סופרים על ידי האור בלבד שצריך ללכנם יפה יפה כשיעור שנתבאר אלא שבשאר איסורין אין צריך לייבון אלא כשנבלע בהם דבר איסור אבל אם נבלע בהם על ידי האור דבר היתר¹⁸ ואחר כך נעשה איסור כגון שנצלה עליהם בשר לבדו שהוא היתר¹⁹ ואחר כך נבלע בהן חלב²⁰ הרי הן נכשרין על ידי הגעלה ואף על פי שטעם בשר הנבלע בהן על ידי האור אינו נפלט מהם לגמרי על ידי הגעלה מכל מקום אחרו מועט טעם בשר הבלוע מאד בתוכם עד שאינו נפלט מהם רק על ידי האור קלוש הוא²¹ מאד ואינו כדאי שיחול עליו שם חדש והיינו שם בשר בחלב לפיכך די להם בהגעלה כדי להפליט מהם עיקר טעם הבשר עם עיקר טעם החלב שהן אסורין מחמת שהן כדאי להקרא עליהם שם בשר בחלב והן נפלטין על ידי הגעלה לפי שאינן בלועין מאד ומותר טעם הבשר עם מותר טעם החלב שהן בלועין מאד הרי הן קלושין מאד ואינן כדאי להיות נקרא עליהן שם בשר בחלב כיון שטעם הבשר היה קלוש מאד קודם שנבלע בו החלב אין שם חדש יכול להולל על טעם קלוש הזה מה שאין כן כשנצלה עליהם חמץ קודם הפסח אין הגעלה מועלת להם להכשיר לפסח אף על פי שהחמץ בשעה שנבלע בהם היה מותר באכילה מכל מקום כיון שהיה עליו שם חמץ לא נפקע שם זה גם מטעם הקלוש שנבלע מאד בתוכם על ידי האור וכשמגיע הפסח ממילא נאסר טעם קלוש הזה שבתוכם כיון שכבר נקרא עליו שם חמץ משעה שנפלט ונתפרש מממשות החמץ שנצלה עליהם¹⁹.

עד שיהיו ניצוצות מנותין ממנו⁹ או עד שחשיר קליפתו העלוונה¹⁰ שאו בודאי נשרף כל האיסור הבלוע בתוכו¹¹ *.

ויש חולקין על זה¹² ואומרים שכל הכלים שבלעו חמץ קודם הפסח אפילו על ידי האור בלבד הרי הן נכשרין על ידי הגעלה כיוון שבשעת בלועתן בלעו דבר היתר¹³ ואח"כ כשמגיע זמן איסורן כבר אין האיסור בעין אלא הוא בלוע בתוכן¹⁴ לפיכך הקילו להכשירן על ידי הגעלה בלבד.

והעיקר כסברא הראשונה¹⁵ ואפילו בדיעבד שנשתמש בחמין באותן כלים הבלועים מחמין על ידי האור בלבד והוגעלו קודם הפסח ולא ליבנם כאור יפה יפה כשיעור שנתבאר הרי חמין הללו אסורין בפסח¹⁶ אלא אם כן יש הפסד מרובה או מניעת שמחת יום טוב שאו יש לסמוך על סברא האחרונה וכן במקום שיש עוד צד אחר לחלק יש לצרף גם סברא האחרונה ולסמוך עליהם לכתחלה להכשיר בהגעלה את הכלים הבלועים מחמין על ידי האור וכמו שיתבאר¹⁷; יד מצוה מן המובחר לכל מי שאפשר לו שיקנה לו סכנינים הדישים לפסח¹⁸ אבל מעיקר הדין אפילו אותן סכנינים שמשתמשין בהם חמין בחמין כל השנה די להם בהגעלה לפסח¹⁹ ואע"פ שסכנינים הבלועים משאר איסורין יש אומרים²⁰

פח תורה והלכות ל, ב (בתרוין תב), וראים השלם ס"ו גב. ראבי"ה ס' חסר (ע' 81). הדרכי ע"ז רמז תתס (לענין בשר בחלב) ובפסחים רמז הקפר (אף בחמין). איסור והיתר סלל נה דין ז' וזין ל' וזיא ס"ד. וראה כעין זה, ב' הרעות דלעיל ס' תמו סמ"ה.

פח וראים שם.

פח ראה רש"י ע"ז ע"ז, א ד"ה לעולם כדאמרינן.

פח שו"ע שם (שהביא רק דעה חא), רמ"א שם (שנתנין כסברא הא), וזיא ס"ק יא (שאפילו בדיעבד יש לאסור).

פח מ"א שם.

פח סעף ד', סכ"ה וסל"ו, וראה שא"י ציון ח"ב ס' יש אות ה.

פח משמעות הגמרא ל', ב. פיוט לשבת הגדול אלהי הרוחות. מר"ח"ל הל' הגעלה (ע' כב). מ"א ס"ז ה.

פח מ"א ס"ק ג.

פח גמרא שם. מור ושו"ע ס"ג.

פח רוב"ל [כ] בתוס' ע"ז ע"ז, ב ד"ה אמר, וברא"ש שם פ"ה ס' לר. וברעה תב' דלקמן סכ"ז (שאין חולקין בכלים אחר רוב השמיטין). מ"א ס"ק ז.

פח ירושלמי סוף ע"ז. מור ושו"ע שם. וכ"ה לעיל ס"ז.

פח וס"ה (בכלי הרים). לקמן ס' תמ"א. ס' תעד סמ"ז.

פח נהדא ע"ז דף ע"ו ע"ז [א]. רוקח ס' רנה. איסור והיתר האור סלל נה דין ב. ח"י ס"ק כד.

פח איסור והיתר שם דין יט. וזכרעלע ס"ז ש"ג.

פח נהדא שם.

פח הנהגת מ"א ס' קעד (ע' קטג). הנהגת מיומנויות הל' יול"פ מ"א אות ה. מרדכי ע"ז שם רמז תתס, בשם ר"י מ"א ס"ק יא. וראה גם לקמן ס' תקס ס"ב. וראה מ"מ ציונים.

פח שובש' חלב נבלעו זה אחר זה קודם הגעלה. וכ"ה לקמן סכ"ה. וראה לקלוש חכ"ש ע"ז 125 הערה 35.

פח עירול תורה (ג'ג) ה' ע"ז ע"ז. שול"ת מרש"ם ח"ב ס' מב.

פח נהגות הירושק ס' יז אות ב. שרי חגרי אס"ד ה' סוף אות ז. ענין בן פחמא סוס"ב. כג. מ"מ וציונים. שול"ת שארית

פח ישראל וי"ד ס' ה. אהלי שם ח' ע"ז. כבוד מלכים (ירושפת ע"ז ס"ד).

פח ר"ן חולין פ"ה (מא), א רביב הראשון) לענין ג"פ ב"ט.

פח ר"ן פ"ב (ה, ב) דיבור הראשון וד"ה דברים שנשתמשו.

פח וראה גם לעיל ס' תמו סמ"ה ויש"י.

הלכות פסח תנא

רכד

שצריך ללכנס באור כדי להשתמש בהן כחמין כמו שנתבאר ביורה דעה סימן קכ"א¹³ מכל מקום כיון¹⁴ שיש אומרים¹⁵ שאפילו כלים הבלועים מחמין על ידי האור בלבד די להם בהגעלה לפסח וגם יש אומרים¹⁶ שסכנינים אין להם דין כלים הבלועים על ידי האור בלבד כמו שנתבאר ביורה דעה שם לפיכך יש להתיר לכתחלה להכשיר סכנינים בין גדולים ובין קטנים¹⁷ על ידי הגעלה בלבד.

והוא שגועלים ברותחין בכלי ראשון¹⁸ ובלי ראשון נקרא הכלי שהרתוחו בו המים אצל האש אפילו אם עכשו בשעה שמוגעים בתוכו אינו עומד אצל האש הרי זה נקרא כלי ראשון¹⁹ ומגועלין בתוכו כל כלי הצריך הגעלה בכלי ראשון²⁰ אם המים שבתוכו הן עדיין רותחין דהיינו שמגועלין רתיחה כמו שיחבאר בסיומן תנ"ב²¹:

מזו וקודם הגעלה צריך לשוף את הסכנינים²² במשחות או ברחיים²³ או כדבר אחר²⁴ המסור את כל החלודה שבהן וכן שאר כל הכלים צריך להסיר כל החלודה והמינופת²⁵ שבהן קודם שמגועלין שנאמר²⁶ בפרשת הגעלת כלי מדין אך את הוהב וכו' כלומר רק את הוהב וגו' דהיינו כשאין שם חלודה רק זהב בלבד מועלת הגעלה להפליט הבלוע אבל כשיש שם חלודה או שאר מינופת יש לחוש שצא יש שם משתו מממשות איסור בעין תחת החלודה והמינופת ואין הגעלה מועלת למה שהוא עומד בעינו ואינו בלוע בתוך דופני הכלי²⁷:

מזו ואם אינו יכול להעביר החלודה או שאינו רוצה לטרוח²⁸ ולהעבירה ישים גחלים בעורות על מקום החלודה²⁹ וישהה אותם שם עד שאם יגע אדם בצד השני של הכלי במקום שכנגד החלודה יהיה היר סולדת בו³⁰ מחמת שנתלבן הכלי מן הגחלים שאו בוראי נשרף כל ממשות איסור שתחת החלודה³¹ והעולם נהגו להחמיר להשהות הגחלים כך על החלודה עד שיהיה קש או חוט נשרף מצד השני³² (דהיינו שקושרין קש או חוט סביב הכלי מצד השני נגד הגחלים שעל גבי החלודה ומשהה את הגחלים כל כך עד שישורף הקש או החוט שכנגדן בצד השני³³) ואחר כך מגועלין את הכלי³⁴ ואם לא עשה כן קודם הגעלה יעשה כן אחר ההגעלה³⁵:

קד לבוש ס"ד (רסני בלבן קל וראה לקמן ס"ה דהיינו ע"י גחלים על אותו מקום).
קיד תרדכי סוף ע"ז רמז תתם (לענין ליבון מחלב לכשר). הובא בני ד"ה והליבון. מ"א ס"ק ב', ופריך ס"ד ומק' ס"ה, בשם תשובת האונס) ח"א ס"ב ב', בשם סי' התרומה סי' קסא, בשם ר"י תוס' ע"ז ל"ג, ב ד"ה קינא, בשם רבנו משה מקוצי, בסודינג) ל"ח קמח (גה, א). ש"ת הור"ש כלל יש ס"ו. טור ושוער ויד' סי' קדח ס"ה. וראה גם לעיל ס"ו וס"ג.
קטו ש"ת הרישב"א סי' שטעא. וזכרלקמן ס"ה.
קטז תרדכי שם. הגהות מיינוניות פ"ז אות ה', בשם ה"ר אבינור ב"ן, אגור סי' תשנב בשם חמיו ה"ר אברהם זכ"ש. רמ"א ס"ד ובפ"ו. וז"ל לקמן ס"ט וס"ה (בבוסטר) ובפ"ד. וראה לעיל ס"ו, שבמקום שאין חלודה וכי"ב סי' בוד מולדת בצד החצוין, וס"ג. וראה אג"ק ארמ"ר מורהש"ב ח"ה ריש ע' רכז.
קצו אגור שם. הגהות באר הגולה.
קצח ש"ת הרישב"א שם. וראה גם לקמן סוף ס"ה.
קצט היינו ליבון קל, וראה אג"ק ארמ"ר מורהש"ב ח"ה רכז. אור חדש (אמא) ניסן תשס"ב ע' 22.

צז סימן זה בשול"ח לא הגיע לידנו, וראה ש"ע שם ס"ג.
צח ח"י ס"ק יד.
צט כהלילי ס"ג וש"ג.
ק ר"ח בת"מ ובראש"ש שם. דעה הא' דלקמן סכ"ו (שהולכין בכלים אחר רוב תשמישין).
קא ר"ן פ"ב (ה, א) ד"ה אבל. דרכי משה ס"ק ב.
קב נגרא שם. מור ושוע"ע שם.
קג טור ושוע"ע שם.
קד אפילו שתמש בו איסור בכלי ראשון על האש. ראה לקמן סכ"ה.
קה סוף ג. וראה נעניו בריאל הל' פסח ח"ג ע' ת.
קו ראש"ש פ"ב סי' ה. מור ושוע"ע ס"ג.
קז מור ושוע"ע שם.
קח סוף ג. וראה וקודם. אלה וזמא ס"ק ד.
קט מורה"ל הל' הגעלה (ע' כח).
קי במורה"ל, לא. כב. רש"י על הפסוק. רא"ש שם בשם ספרו. ילקוט שמעוני מפות רמז תשפח.
קיא ס"ו ס"ק ג. וראה גם לקמן סי' תנב ס"ו. קובץ דברי תורה יב' ע' ג.
קיב ראה ס"ו ס"ק ג.

הלכות פסח תנא

רכה

יז וכל זה כשהחלודה הוא בצד הפנימי של הכלי במקום שמשתמשין בו בקבע אבל אם הוא בצד החיצון של הכלי^{קכ} שלא נשתמש שם המין ואע"פ שלפעמים מגיע תשמיש החמץ גם מבחוץ מכל מקום כיון שרוב הפעמים אין מגיע תשמיש החמץ עד לשם לפיכך אין חוששין שמא יש שם ממשות החמץ בעין תחת החלודה ואין צריך להעבירה כלא:

יד וכל זה בחלודה שיש בה קצת ממשות (שקורין ראש"ט) שכשגורדין אותה משם יש בה כמה עפרורית שאו יש לחוש אם לא יגרדו אותה משם שמא יש תחתיה משהו ממשות האיסור בעין ואינו נראה לעין מהמת שהחלודה מכסהו אבל אם אין בחלודה ממשות כלל רק מראה בלבד כמו שנמצא לפעמים שיש שחרות או ארמימות בצד הפנימי של הכלי שאף אם יגרדו אותם לא יהיה שם שום עפרורית אין לחוש כלל שמא יש שם משהו חמץ שאינו נראה^{קכב} וכן הדין באותן כתמים הנעשים בכלי ברזל (שקורין ערד פלעקין)^{קכג} שאין מעכבין את ההגעלה כיון שאין בהם ממשות רק מראה בלבד^{קכד}:

יט סכין או אחד משאר כלים הצריכין הגעלה שיש בו גומא או סדק או נקב שאינו יכול לחטט בתוכו לנקרן ולנקותן היטיב אין הגעלה מועלת להם^{קכז} אם הן במקום שמשתמשין בו בקבע דהיינו מצד הפנימי של הכלי^{קכח} לפי שיש לחוש שמא יש שם משהו ממשות החמץ בעין^{קכח} ואין הגעלה מועלת למה שהוא בעין לפיכך צריך להניח גחלים בוערות על הסדק^{קכט} והגומא וישהה אותם שם עד שאם יגע אדם כנגדו בצד החיצון של הכלי יהיה הדין סולדת בו שאז בודאי נשרף כל ממשות איסור שבתוך הסדק או הגומא והעולם נהגו להחמיר להשהות שם כל כך את הגחלים עד שיהיה קש או חוט נשרף בצד החיצון^{קל} ואחר כך מגעילן ואם לא עשה כן קודם ההגעלה יעשה כן אחר ההגעלה^{קלא}:

כ לפיכך אותם סכינים שידותיהן תחובין תוך בית יד והן קבועין שם במסמרים קטנים אין הגעלה מועלת להם כי יש גומות דקות הרבה במקום (סביב) המסמרים^{קלב} ואין צריך לומר אם גוף הבית יד נעשה מב' חלקים מדובקין ויש ריוח מעט ביניהם להכניס לשם את הסכין שעל פי הרוח אי אפשר לנקר שם היטיב שלא יהיה שום מינופת דבוק שם^{קלג} ואין הגעלה מועלת אלא לכלי יד ונקי כמו שנתבאר וכן אם יד הסכין דבוקה בבית יד על ידי דבק אין הגעלה מועלת לה דכיון שהדבק מתקלקל במים רותחין יש לחוש שמא יחוס על הדבק ולא ירתיח את המים יפה יפה^{קלד} וכן אם הבית יד היא עשויה מקרן^{קלה} וכן שאר כל הכלים העשויין מקרן אין הגעלה מועלת להן שהקרן מתקלקל במים רותחין ויש לחוש שמא יחוס עליו^{קלז}:

כא וכל זה בבית יד של סכין שמשתמשין חמץ בנוף הסכין ורוב הפעמים מגיע תשמיש החמץ גם בבית יד של סכין^{קלז} אבל שאר כל הכלים שיש בידותיהן גומות וסדקים

קכט אחרונים. בי"ח סוף פ"ז ד"ה ונ"ש דהלבין. מ"א ס"ק ה. ח"י ס"ק מו.

קל ח"י שם.

קלא אחרונים. ש"ת מנהי"ג ווי"ל סי' קצג. בי"ח ס"ט

ד"ה כתב בעל המנהי"ג. מ"ז ס"ק יג. מ"א ס"ק יט.

ח"י שם. וראה אנ"ק אדמו"ר מנהרש"ב ח"ה ריש ע' רכו.

קלב מנהי"ג ח"ה הגעלה (ע' כג). בי"ח נפ"ז ומ"א ח"י

שם.

קלג המנהי"ג ח"ה פסח סי' ל מור ושור"ע פ"ג

קלד ט"ז ס"ק י"ח (בורא נגע).

קכ מנהי"ג ח"ה הגעלה (ע' כח). הוד"א סי"ה. מ"ז ס"ק יג.

מ"א ס"ק מו. וראה גם לקטן ריש ס"ח (לענין טלא).

קכא ט"ז ס"ק נ ח"י ס"ק ה.

קכב ח"י שם.

קכג ראש"ע ע"ז פ"ה סי' לד (נמוט). ש"ת הרשב"א סי'

שעא (סדק). וברלקמן ס"ח. רמ"א סי"ה.

קכד ברע"ל סי"ג.

קכה רשב"א שם. וברלקמן שם.

קכו רשב"א שם. ורמ"א שם.

קכז רמ"א סי"ד. וברע"ל ספ"ז וש"נ.

קכח ברע"ל סוף ספ"ז.

הלכות פסח תנא

רבו

והלורה אין צריך לנקרן כלל ואפילו אם לא הגעיל כלל את הירות ^{רמב"מ} ותחנן בפסח לתוך התבשיל הרי זה מותר באכילה ^{רמ"ז} כיון שאין דרך להשתמש המין בירות הכלים ומכל מקום לכתחלה צריך להגעיל גם את הירות ^{רמ"ז} ע"י עירוי מבלי ראשון לכל הפחות ^{רמ"ז} לפי שלפעמים כשמדיחין את הכלים מלכלוך המין שבהן בתוך מים המין נבלע קצת מלכלוך החמין לתוך הירות ^{רמ"ז}:

כב ואם לא הגעיל כלל אפילו את גוף הכלי ותחב את יד הכלי לתוך התבשיל יש אוסרין את התבשיל אם הכלי וידו הן של מתכות לפי שכשנשתמש המין בחמין בגוף הכלי נבלע החמין גם ביד הכלי שכל מתכת שהם מקצתו הם כולו ^{רמ"ז} וכמו שנבלע החמין כבוד על ידי גוף הכלי כך הוא נפלט ממנו על ידי גוף הכלי ^{רמ"ז} אבל כשלא הגעיל אפילו את גוף הכלי הרי נשארה בליעת החמין בתוך הוד ונפלט ממנו לתוך התבשיל ^{רמ"ב} ויש הולקין על זה ^{רמ"ז} ואומרים שאף על פי שכל מתכת שהם מקצתו הם כולו אף על פי כן הבלוע שבמקצתו אינו מתפשט בכלו על ידי חום זה ויש לסמוך על בדיחה במקום הפסד מרובה או במקום מניעת שמחת יו"ט:

כג הנזן של סכנינים שמכניסין לתוכו סכין של המין כל השנה אין הגעלה מועלת לו להכשירו להכניס לתוכו סכין של פסח ^{רמ"ז} לפי שאי אפשר לנקרו ולנקותו הויטב מן החמין בעין שנדבק בו כי עמוק עמוק הוא מי ימצאנו ^{רמ"ז} אלא א"כ פותח את התפירות ומגורד יפה יפה ^{רמ"ז} (שאו אפילו הגעלה אין צריך):

כד חצובה (שקרוין רויפוס) ^{רמ"ז} והוא כלי שיש לו ג' הגלים ומעמדין עליה קדירה או מחבת בתנור על האור כל השנה אם רוצה להשתמש בה בפסח צריך ללבתה באור לפי שלפעמים נשפך עליה עיסה ^{רמ"ז} ונבלע בה מעט המין על ידי האור שלא על ידי משקה:

כה אחר כלי מתכת ואחר כלי עץ ואחד כלי גללים וכלי אבנים ^{רמ"ז} וכלי ארמה ^{רמ"ז} (פירוש כלי חרס שלא נצרפו בכבשן אלא נתיבשו בחמה ^{רמ"ז}) ואחר כלי עצם ^{רמ"ז} (הזין מקרן

קלח רק הכלים, שמועיל לה' הדעות דלקמן סכ"ב.
קלו אימור ודותר כלל נח דין נזר, רמ"א ס"ב.
קלז מרדכי ומה תקנו, טור ושור"ע ס"ב.
קלח רמ"א שם.
קלט יחז סכ"ב ר"ה וכל הכלים, פרי"ח ס"ג, חיי ס"ק מ.

של שלמה הולין פ"ו סי' מא, ובגדה פוסקים). פ"ה שם ס"ק מ. וז"ה בש"ך סי' צד ס"ק ג וס"ק כח. פ"ה שם ס"ק ג וס"ק כד (דמ"א מברא רראשונה שבמ"א כאן ס"ק כד). וראה קובץ דברי תורה יד' ע' צו וא"ף.
קמד מורה"ל ח"ל הגעלה (ע' גב). דמ"א ס"ג.
קמה חסה (חשה) ס"ל תקנו. אליה וזמ"א ס"ק ח.
קמו מ"א ס"ק ח. וראה גם לקמן ס"ל תנ"ג סכ"ד.
קמז שול"ת מורה"י ויול רמ"י קמ"ג. דמ"א ס"ד.
קמח מ"א ס"ק יב.
קמט ד"ף פ"ב (ה, ב). דמ"א פ"ב סי' ג. מור וש"ע

קמ"א שם ס"ג. ט"ז [ס"ק יז]. שפסק כמור שם. וראה מ"ן [ב"ד ט"ז מ"א ס"ק ז] (שפסק כדמשב"א בתורת הבית הקדש בית ד שער ד (לה, א), והשו"ע שם ס"ג, שגם הגעלה במקצת אינה מועילה, וז"ה דעת המ"א כאן ס"ק כד, וא"כ אמור גם לעיל סכ"א). וראה לקמן מ"ג, שגם לדעה זו, הם מקצתו הם כולו אינו יכול להפליש והדולק למקצת השני ולאמור הנאכל, וש"כ וראה הערות לש"ע אה"ח (כאן ושם). פסקי ארמ"ז ח"ק ע' 141.
קמב ראה הערות לש"ע אה"ח.
קמג ש"ד שם ס"ק ז (במש' תשובת מר"ם מ"ז, וים

קנד מרדכי רמ"ו תקפ"ב. רמ"א ס"ה.

הלכות פסח תנא

רכז

כמו שנתבאר למעלה (קט) ומה שקורין פערי"ל מוט"ר קטד שנשתמש בהן חמץ על ידי משקן חמץ כדרך שנשתמש בהן כך צריך להבשרן על ידי הגעלה קטו.

כיצד כלים שנשתמש ונבלע בהן חמץ כל השנה על ידי חום כלי ראשון כגון קדרות ואלפסין ויורות קטו וכן כף שהוא מיוחד להניח בו הקדירה קטו כשהיא אצל האש או אפילו לאחר שהעבירה מן האש קטו אלא שהתבשיל בתוכה חם בכדי שהיד סולדת בו וכן כף שהוא מיוחד להוציא בו התבשיל מהקדירה לתוך הקערה כל אלו וכיוצא בהן שדרך להשתמש בהן חמץ כל השנה על ידי חום כלי ראשון צריך להגעילן בתוך כלי ראשון ורתח ועל דרך שיתבאר בסימן תנ"ב קטו.

ונקרא כלי ראשון אפילו לאחר שהעבירוהו מן האש קטו כמו שנתבאר למעלה קטו.

ויש ואמרים קטו שכל כלי שנשתמש בו איסור על ידי חום כלי ראשון כשהיה הכלי ראשון אצל האש צריך להגעילו גם כן בתוך כלי ראשון העומד אצל האש ונבלעו כך פולטו ולכתחלה יש להחמיר ולחוש לדבריהם בשאר איסורים אבל בחמץ אפילו לכתחלה יש לסמוך על סברא הראשונה קטו שהרי יש אומרים קטו שאפילו כלים שנשתמש בהן חמץ על ידי האור בלבד מועלת להם הגעלה בכלי ראשון לאחר שהעבירוהו מן האש ואין צורך לומר כשמגעיל כלי הבלוע מבשר והלב קטו שלדברי הכל יכול להגעילו בכלי ראשון לאחר שהעבירוהו מן האש אף על פי שטעם הבשר והחלב נבלעו בו על ידי האור אם לא נבלעו בו בכת אחת אלא כזה אחר זה מטעם שנתבאר למעלה קטו:

בו וכלים שנשתמשו בהם חמץ על ידי עירוי מכלי ראשון כגון קערות אין צריך להגעילן בתוך כלי ראשון אלא די להם שיערו עליהם רותחין מכלי ראשון כדרך תשמישן קטו (ואף על פי שלפעמים כופין קערה על גבי אלפס שאצל האש קטו ועולה ההכל מהתבשיל שבאלפס ונבלע בהקערה קטו ונמצא שנבלע בה חמץ לפעמים על ידי חום כלי ראשון מכל מקום כיון שרוב תשמיש הקערות הוא לערות לתוכן מכלי ראשון הרי נכשרין גם כן על ידי עירוי מכלי ראשון שאנו הולכים בכל כלי אחר רוב תשמישו קטו).

ויש חולקין קטו על זה ואמרים כיון שלפעמים משתמשין חמץ בקערות על ידי חום כלי ראשון צריך להגעילן גם כן בתוך כלי ראשון כי אך תועיל הגעלת עירוי מכלי ראשון להפליט מן הקערה מה שבלוע בה לפעמים על ידי חום כלי ראשון עצמו:

-
- קנג** סעף ג.
 - קנד** נטלבושי יו"ט ס"ז. ח"י ס"ק לו. אליה וזשא ס"ק יא.
 - קנה** נחזא [בריתא] ע"ז עה, ב. טור וש"ע ס"ה.
 - קנו** בריתא שם. רמב"ם פ"ה הל"ג.
 - קנז** גמרא ל. ב. רש"י שם ד"ה עין פורה. טור וש"ע שם.
 - קנח** פ"ה ס"ה. וראה לעיל סי' שיה ס"ה.
 - קנט** סעף ג.
 - קס** טור וש"ע ס"ג. דעה הא' במור יו"ד סי' קכא.
 - קסא** סעף ה.
 - קסב** ר"ן סוף ע"ז (לה, ב.) ד"ה גרסין במ"ד רד"ש. עולת שבת ס"ג. דעה רב' בסור יו"ד סי' קכא. פ"ח ס"ה.
 - קסג** משמעות אחרונה. ח"י ס"ק די (וכל מקום שיש ענין צד החלק ממניין אכפרא זו).
 - קסד** כדלעיל ס"ה וש"נ. וראה דברי נחמ"א א"ח סי' ל שרי חבד א"ח מערכת ה אות כג ד"ה העולה ואילך מ"ט וצ"ע.

-
- קסה** שהבשר והלב נבלעו זה אחר זה קודם הגעלה. וכל"ה לעיל ס"ג וש"נ.
 - קסו** סעף ג.
 - קסז** תוס' שבת מב, ב. ס"ה אבל. טור וש"ע ס"ה ז.
 - ראה לעיל סי' קסח ס"ח שיש מחלוקת אם עירוי מבשל בכלי ראשון או בכלי שני, וש"נ.
 - קסח** מהזור ויטרי הל' פסח (ע' 256). לבוש ס"ז.
 - קסט** כדלקמן סמ"א וש"נ.
 - קע** רי"ף פ"ב (ה, ב.). רמב"ם פ"ה הל"ד (שהתירו בסתם הגעלת קערות בעירוי לפירוש המ"א ס"ק ג.) שרי"ת רשב"א ח"א סי' שבע ותתי' (שהלבו אחר עיקר תשמיש). ר"ן שם דיבור הראשון שו"ע ס"ז. והיינו כשאיתן בני ימין מאו השתמש בהם בכלי ראשון. כדלקמן ס"א ומע"כ.
 - קעא** מהזור ויטרי שם. תוס' ע"ז עב, ב. ס"ה רד"ש. דאבייה סי' תכר (ע' 81). הגהות מיומנות פ"ה הל"ד אות ה. טור ורמ"א ס"ז.

הלכות פסח תנא

רכה

בז ולענין הלכה יש להחמיר לכתחילה כסברא האחרונה וכן נוהגין^{קטז} ואין לשנות.

ואם הקערה היא גדולה שאי אפשר לו להגעילה בתוך כלי ראשון יתן עליה אבן מלוכין ועירה עליה מים רותחין מן כלי ראשון^{קטז} ויעביר עליה האבן על פני הקערה כדי שירתיח את כל המים שיעירה עליה ויהיה חומם כל כך גדול כחום כלי ראשון^{קטז} וכן יעשה בכל הצריך הגעלה בכלי ראשון.

אבל כלי קמץ שיכול להכניסו בתוך כלי ראשון וכן קערות קטנות אין להגעילן על ידי עירוי ואבן מלוכין^{קטז} לפי שיש חולקין^{קטז} על זה ואומרים שהגעלה כזו אינה חשובה כהגעלה בתוך כלי ראשון.

ואפילו קערה גדולה אם יש לה אוגנין ובלטות בעין כפתורים ופרחים אין לה תקנה על ידי עירוי ואבן מלוכין שאי אפשר להעביר האבן על פני כולה^{קטז}:

בח וכל זה לכתחילה אבל בדיעבד שכבר הגעיל את הקערות וכיוצא בהן על ידי עירוי מכלי ראשון בלבד כלי אבן מלוכין והשתמש בהן בפסח בחמין יש לסמוך על סברא הראשונה ומותר לאכול חמין הללו בתוך הפסח^{קטז}.

והוא שהגעילן על ידי עירוי מכלי ראשון עצמו או שהכניס כלי ריקן לתוך כלי ראשון רותח ואחר שנשאבו המים לתוך הכלי ריקן השהה מעט את הכלי ריקן בתוך הכלי ראשון עד שהמים שנשאבו לתוכו העלו רתיחה^{קטז} בתוכו ואחר כך הוציאו מתוך הכלי ראשון ועירה ממנו על הקערות שרין עירוי זה כעירוי כלי ראשון עצמו^{קטז} (דכיון שכלי זה שהיה בתוך הכלי ראשון עד שהמים שנשאבו לתוכו העלו רתיחה בודאי נתחממו הדפני כלי זה חום גדול ואף לאחר שהוציאו עם המים שבתוכו מתוך הכלי ראשון הרי דפנותיו מעמידין את חום המים שבתוכו^{קטז} ולפיכך דין כלי זה כדין כלי ראשון עצמו^{קטז}) אבל אם לא שהה בתוך הכלי ראשון כשעור הזה יש להסתפק בו אם דינו בכלי ראשון עצמו או לאו והולכין בו להחמיר^{קטז} כמו שנתבאר ביורה דעה סי' ק"א^{קטז} לפיכך אם עירוי מהרותחין שבתוכו על קערות שנשתמש בהן על ידי עירוי מכלי ראשון עצמו לא עלתה להם הגעלה ואוסרין את החמין שנשתמשו בהן בפסח:

בט ואפילו אם עירה על הקערה מכלי ראשון עצמו לא עלתה להם הגעלה אלא אם

קעט תהר"ד הל' הגעלה (ע' יט). מ"א ט"ז תנב ס"ק פ. ח"י שם ס"ד. ד"א א"ה (נדבה) כאן ס"ק פ. וראה פ"ד צמח צדק קע"ב, ב. קפ"א. א. ש"ת י"ד סי' ע"ד (במצור).

קפ תוס' ע"ז ל"ג, ב ד"ה קנימא (ש"י מוסק). ר"א ש' שם פ"ב מוס"י כ"ב (ש"י מוכר דהת ככלי ראשון). סוד יו"ד סי' קל"ה (וראה סי' ט"ז צ"ב סוף ס"ק ל' שכן היתה גירסתם בתוס').

קפא כדלעיל סי' שיה ס"ב וש"נ.

קפב סי' ב"רוד סי' צ"ב ס"ק ל' (אף שלמעשה מסוק להחמיר כנרמטנו בתוס' הג"ל שפסתפק). וראה שערי יורה דעה ע' רצ.

קפג איסור והיתר כלל בו דין ב. ש"ד סי' ק"ו ס"ק ט"ז. וראה פ"ד צמח צדק קע"א, א. קפ"ג, א. א. פסקי אדמו"ר הזקן ע' 127.

קפד סימן זה בשע"ר לא תגע ליריעו, וראה ש"ך שם.

קעב ש"ת הרשב"א שם (אף בכוסות דלקמן סע"ב). דרכי משה ס"ק ג' ד"ט"א סי'. וראה גם לקמן ס"ב וסע"ב. ולענין יעביר ראה לקמן ס"ח וס"א.

קעג לכתחילה, כדלקמן ס"ל.

קעד מרדכי רמז תקנא. אגור סי' תשנב איסור והיתר כלל נח דין ע. מו"ר"ל הל' הגעלה (ע' כ). ונ"א שם. ונ"א לקמן סמ"ה (במדינות) ונ"א (בשלחנות). וראה גם סי' תנב ס"א וס"ב. אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ה ריש ע' רכה.

קעה נדו"ט סי'.

קעז ב"ח רמז ר"ח תנב (שאני מועיל אלא במקום שצריך עירוי). הובא בגמ"א ס"ק ה'. פ"ד"ח ספ"ו. וראה גם לקמן ס"ל ומפ"ה.

קעח מ"א שם. ח"י ס"ק לה.

קעצ ח"י ס"ק לב. וראה לקמן ס"א.

הלכות פסח תנא

רכמ

כן נוהר שלא יפסק הקילוח מן הכלי ראשון קודם שנגע הקילוח בגוף הקערה⁹⁹ שכל קילוח שנפסק ואינו מחובר לכלי ראשון¹⁰⁰ הרי נתקדר ונתמעט חובמו מחום קילוח שהוא מחובר לכלי ראשון¹⁰¹ לפיכך אין קילוח זה מפליט מן הקערה¹⁰² מה שנבלע בה על ידי קילוח המחובר לכלי ראשון שהוא מקלה ממנו:

ל אבל כשמגעיל על ידי אבן מלובן אין נוהגין לזהר בכל זה¹⁰³ שאף שנפסק הקילוח קודם שמגיע להקערה ונתקדר מעט הרי הוא חוזר ומרתח על ידי אבן המלובן וכן אם אפילו אינו מערה על הקערה מהכלי ראשון עצמו אלא מערה מהכלי ראשון לכלי אחר ומאותו כלי מערה על הקערה הרי זה מותר¹⁰⁴ שאבן המלובן הוא מרתח את המים ומחמם אותם חום גדול כחום כלי ראשון ומכל מקום לכתחלה טוב להחמיר ולזהר בכל זה אף כשמגעיל על ידי אבן מלובן¹⁰⁵ שהרי יש אומרים¹⁰⁶ שאבן המלובן אין לו כח להרתח את המים ולחמם אותם חום גדול כחום כלי ראשון:

לא וכל זה בהקערה אינה בת יומה משתמש כלי ראשון¹⁰⁷ והיינו שלא כפורה על אלפס רוחה בתוך מעת לעת להגעלה זו שכל מה שנבלע בה על ידי כלי ראשון קודם מעת לעת להגעלה זו הוא נותן מעט לפגם ואין צריך להגעילה ולהפליטה כלל מן הקערה מן התורה אלא מדברי סופרים¹⁰⁸ והכמים הקילו לילך אחר רוב השמש הכלי לפי סברא הראשונה¹⁰⁹ אבל אם היא בת יומה משתמש כלי ראשון צריך להגעילה בתוך כלי ראשון ממש לדברי הכל ואפילו בדיעבר אוסרת¹¹⁰ החמין שנשתמשו בה בתוך מעת לעת להשתמש כלי ראשון אם הגעילה על ידי עירוי בלא אבן מלובן:

לב וכלים שנשתמש ונבלע בהן החמין כל השנה על ידי חום כלי שני כגון כפות¹¹¹ שאינן מיוחדות להגים הקדירה או להוציא בהן תבשיל מהקדירה אלא רוב השמש המיוחד להם הוא לאכול בהם מהקערה שהוא נקראת כלי שני (לאחר שנפסק הקילוח מהכלי ראשון¹¹²) הרי הן נכשרין על ידי הגעלה בכלי שני והיינו שיערה רותחין מכלי ראשון לתוך כלי שני וישם הכפות בתוך הרותחין שבכלי שני¹¹³.

ולהאומרים¹¹⁴ שאין הולכים בכלים אחר רוב השמשין צריך להגעיל כל כף וכף בתוך כלי ראשון שלפעמים מניסין בו הקדירה או מוציאין בו תבשיל מהקדירה וכן נוהגין¹¹⁵ ואין לשנות:

קפה מהר"ד הל' הגעלה (ע' טו). ודי' ס' תנב ס"ק מ.
קכ ח"י כאן ס"ק כט.
קכו ראה רמ"א יור' ס' צב ס"ז (דהוי ככלי שני).
קכז ראה ש"ך ס' צג ס"ק ו (בכפית).
קכח ראה ש"ך ס' קה ס"ק ה (אם מפליט או מבלע כדו כליפת). ראה פסקי אדה"י ע' 24.
קכט ש"ז ד"י ס' תנב ס"ק ד.
קצ א"י א"ר ויתר כלל נה דין ע. דרכי חשה ביריד ס' קכ"א ס"ק ג.
קצא משמעות דמ"א ס' (מכלי ראשון). ס"ז ביריד ס' קדח ס"ק יט (דיקא בכלי ראשון בו לכתחלה).
קצב ב"ח רס"י תנב הובא במ"א ס"ק יח. פ"ר"ח סמ"י. וברע"ל ס"ז.
קצג שו"ת הרשב"א ס' שעב, שאו הולכים אחר רוב השמש (לדעה הא' רע"ל ס"ז). ואו מתירים בדיעבר (ברע"ל ס' ח). וז"ה לקמן סע"ב. ראה לקמן ס"ז (לענין נאמר בכלי שני שלא הגעילו כלל) שאו יש

לפמך על האומרים (לעיל ס' תנב ס"ח) שנתן מעט לפגם מותר אף בכפס.
קצד יור' ס' י"ד קכב ס"ב.
קצה רע"ל ס"ז.
קצו שו"ת רמ"ע מפאנו ס' צג. עולת שבת ס' ז. פ"ר"ח ס"ז. ח"י ס"ק לא.
קצז מ"א ס"ק יג.
קצח ראה לעיל ס"ב.
קצט ר"ף פ"ב (ח, ב). רמב"ם פ"ה הבי' רא"ש פ"ב ס' ז (שהתירו בפתם הגעילת קערות בכלי שני, וכפירוש המנחת יעקב כלל לג ס"ק לג). פור וש"ע ס"ה. והיינו כשאני בני יומן נאו השתמש בהם בכלי ראשון, כרע"ל ס"א וש"י.
ר לעיל ס"ז וש"י.
רא שו"ת הרשב"א ח"א ס' שעב (אף בכפות ולקמן סע"ב). דמ"א ס'.

לג וכל זה לכתחלה אבל בדיוקבד אפילו לא הגעיל כלל את הכפות ותחבן בפסח לתוך כלי ראשון יש להתירו באכילה אם יש הפסד מרובה או מניעת שמחת יום טוב וכו' לפי שיש לסמוך על סברא הראשונה¹⁷ שהולכין בכל כלי אחר רוב השמישו ועל דברי האומרים¹⁸ שכל הכלים שנבלע בהם איסור על ידי חום כלי שני אין צורך הגעלה כלל לפי שהחם כלי שני אין בו כח להבליע כלל.

ומכל מקום אין להקל אלא כשאין הכפות בני יומן¹⁹ שאו יש לסמוך על האומרים²⁰ שנתן מעם לפגם מותר אף בפסח כי כן עיקר אבל אם הן בני יומן מבלעת חמץ אין להקל:

לד כמה דברים אמורים בחום כלי שני עצמו הדיינו הכפות שבלעו חמץ על ידי חום כלי שני הדינו בתוך הקערה שהוא כלי שני אבל עירוי מכלי שני כגון רוטב²¹ הם שהיר סולדת בו של חמץ שבתוך הקערה שנשפך על דבר היתר בפסח אין להחמיר בו²² ודי לו בהדחה אף על פי שאין כאן נתן מעם לפגם ואין צורך לומר שהחם כלי שלישי ורביעי אינו אוסר בפסח אף שהיר סולדת בו.

ומכל מקום אין להקל בזה אלא אם כן יש הפסד מרובה או מניעת שמחת יום טוב כיון שיש מחמירין²³ אף בשאר איסורים בכל חום שהיר סולדת בו אף שהוא כלי שלישי ורביעי שאף על כן לא לבשל מכל מקום יש לו כח להבליע ולהפליט אם כן על כל פנים בחמץ בפסח יש להגזיז כמותם²⁴ שהרי יש מחמירין בחמץ בפסח אפילו בצונן כמו שיתבאר בס' תס"ז²⁵:

לך סלים שמולחים בהם בשר כל השנה במלח שלא נבדק מחמץ (בין סלים מנוקבים שמולחין בהן בשר לקדירה להכשירו מדמו)²⁶ ובין סלים שאינן מנוקבין שמולחין בהם הבשר לאחר שהכשירוהו מדמו) אם רוצה למלוח בהן בשר לפסח טוב להחמיר ולהגעילן²⁷ על ידי עירוי מכלי ראשון²⁸ להפליט מהם מעם פירור חמץ משהו שבין המלח שנבלע בהן על ידי מליחת הבשר בתוכם כל השנה שמעם משהו זה הבלוע בתוך גוף הסל אינו מתבטל בתוכם בס' יטו²⁹ מטעם שנתבאר ביורה דעה סימן צ"ט³⁰.

ומכל מקום אם לא הגעילן כלל ומלח בהן בשר בפסח מותר לאכול בשר זה בפסח³¹

רל ח"י ס"ק ת. באר הטוב ס"ק ה.

גג הלועל ס"ו.

רד בפסח דפסחים רוב האומרים.

רז ש"ע י"ד ס"י קה ס"ב, ורמ"א שם ס"ה ס"א.

שבריעבד קי"ל כהאומרים שכלי שני אינו מפליט

ולא מבלע. ראה מחלוקת זו גם לעיל ס"ה ש"ח ס"ט.

וראה רמ"א ס"י תמו ס"ט, ולקמן ס"י תמו ס"ב וסמ"ד.

שכלי שני אוסר בפסח. וראה פסקי ארדה"ע ע' 27.

רו באר היטב שם. וראה גם ח"י שם. ראה לעיל ס"א.

שהבשרין עירוי ומני כשאין בני יומן מתשמיש כלי

ראשון (ממלא' כאן שלא הגעיל כלל, צריך שלא יהיו בני

יומן גם מתשמיש כלי שני).

רז לעיל ס"י תמו ס"ח.

רח ולענין גוש, ראה לעיל ס"י רנ"ג ק"א סוף ס"ק יא,

וש"ג.

רט ח"א ס"י תמו סוף ס"ק ט.

רי פ"ח י"ד ס"י סח ס"ק יח ר"ה הגה הר"ן, וראה

הערות לש"ע ארדה"ע. גי'יל תורה (ג. ה) ע' עג.

פסקי ארדה"ע ע' 28.

ריא ח"א ס"ק ג (לענין כלי שני).

ריב סע"ף כ"ג.

ריג ראה ש"ע י"ד ס"י סג ס"ה, וש"ך ופ"ז שם, אם

אומרים לגבי הדם עצמו מיישך שריק ולא בלע,

משא"כ דבא בחמץ.

ריד ראב"ה ס"י תסד ע' (ע' 90). הנהיג מיינוטין סוף

הל חמץ ונצה, בשם הרוקח (מנשה רוקח ס"י ז).

סור ורעה האי בשו"ע ס"י (שצ"ח הגעלה). רמ"א ס"י

(שצ"ב להגעילן). וראה לעיל ס"י תמו ס"ז שיש מי

שאומר שהמלח יש לו כח להפליט מכלי.

רטו ר"ח ס"י.

רטז בי"ח ס"י ר"ה סלים. ח"א ס"ק ב וס"ק נא. וראה

גם לקמן סע"ו. הע"ה תמו ע' 44.

ריז סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה ש"ע שם

סוף ס"א וס"ד. ס"ז שם ס"ק ב וס"ק ד. ש"ך שם

ס"ק ג. רמ"א ס"י צב ס"ו. ש"ך שם ס"ק כו.

ריח ראה לקמן סע"ו, שבה לא נאמר הבשר בדיוקבד

אפילו בחמין (בצלי), כי אין מחייקין איסור סמפך.

הלכות פסח תנא

רלא

אפילו אם ידוע לו שנבלע בהן חמץ הרבה פעמים ע"י מליחה או על ידי חמי האור אף על פי כן מותר לאכול בשר זה בפסח שאין המלה מפליט מה שבלוע בתוך כלים כמו שנחבאר בס"י תמ"ז^{רס} עיין שם כל פרטי דין זה:

ל"ו מחבת שמטגנין בה עיסת חמץ כל השנה בשמן או בשומן יש ואמרים^{רז} שצריכה ליבון גמור כדינו להשתמש בה בפסח לפי שלפעמים נשרף ונבלה השמן או השומן שתחת כל העיסה או שתחת מוקצתה ונבלע בה טעם העיסה במחבת על ידי האור בלבד שלא על ידי משקה^{רס} וטעם זה אינו נפלט ממנה על ידי הנעלה אלא על ידי ליבון דכבולעו כך פולטו^{ריב}.

ויש חולקין^{רס} על זה ואמרים שאם באנו לחוש לזה אם כן כל קדירות של מתכות שמבשל בהן חמץ כל השנה לא תועיל להן הגעלה כי לפעמים מקדיח הרוטב ונחסר הרבה עד שהתבשיל נשרף ונדבק לדופני הכלי והטעם שאין אנו חוששים לזה לפי שאע"פ שהתבשיל נשרף ונדבק לדופני הכלי מכל מקום לחלוות משקה יש בתוכו ובפנימיותו ולא נתייבש אלא צד החיצון שאצל דופן הקדירה וגם שם יש קצת לחלוות משקה אלא שהוא יבש ואין הקדירה נקראת בשביל כך תשמישה על ידי האור להצריכה ליבון והוא הדין והוא הטעם למחבת שמטגנין בה^{ריג}.

אבל מחבת שאפו בה עיסה אף על פי שמישה את המחבת בשמן או בשומן תחת העיסה כדי שלא תשרף אין זה נקרא טיגון אלא אפייה כיון שאין העיסה רוחשת בשמן או בשומן^{ריא} והרי נבלע בה החמץ על ידי האור בלבד וצריכה ליבון גמור כדינו וכן הדין באגנות שאופן בהן עוגות^{ריב}:

ל"ז ולענין הלכה במחבת הבלוע משאר איסורין יש להחמיר לכתחילה כסברא הראשונה אבל מחבת הבלוע מחמין יש להקל^{ריג} כסברא האחרונה^{ריד} שהרי יש אמרים שכל הכלים אפילו תשמישן על ידי האור בלבד די להם בהגעלה לפסח^{ריה}.

ואם המחבת היא ארוכה ואי אפשר להכניסה כולה כאחת בתוך כלי ראשון יכניס חצייה והופכה ומכניס חצייה האחרת^{ריז} ואם היא ארוכה ביותר שאף אם יכניסנה הצאין ישר באמצעיתה מקום שלא נגעל ילבן אותו מקום באור^{ריזא} או ישים עליו גחלים עד שאם יגע אדם בצד החיצון כנגד אותו מקום יהיה היר סולדת בו^{ריזב} וכן יעשה בשאר כל הכלים שהן ארוכין ביותר:

רס סעף בו ואילן. משא"כ למעלה לכתחלה, ראה לעיל שם כ"ו.

ריב ראבי"ה סי' תסד (ע' 87) בשם אבן רבנו יואל דשב"א בתורת הבית בית ד שער ד (לה, א), ובש"ח ח"א סי' תכב רמ"א בשם יש מחמירין.

ריג תורת הבית שם רא"ש פ"ב סוס"ו ז בתקתם.

ריד כרלעיל סי"ג.

ריה ראבי"ה שם (ברעת עצמו). רא"ש שם. מור ושורע סי"א. ולענין ברכת המוציא ראה לעיל סי' קסח

ספ"ו. סדר ברכת הגדנן פ"ב ה"ב.

ריז רא"ש שם. פ"ו סי' ק"ב.

ריזא פרי"ח סוף סי"א. וראה לעיל סי"ג. במוסרין.

ריזב ח"א סי' ק"א. וכולקמן ספ"ב.

ריזג שורע ירד סי' קכ"א סי"ד. ט"ז שם סי' ג. ש"ד שם

סי' ח.

ריכ טור ושורע סי"א (להתי' בהגעלה). עיי' בחי"י סי' ק

ד, סי' כב וסי' לח (שבמקום שיש עוד צד לחקל

מצרפים סברא ז). וכרלעיל סי"ג טש"נ.

ריכט חיי שם. ט"ז ש"ס.

רל תורת הבית הקצור בית ד שער ד (לה, א). מור

וש"ע שם.

רלא טור ושורע שם.

רלב סי' התרומה סי' קסא, בשם ר"י. תוס' ע"ז לה, ב

ד"ה קינא, בשם רבנו משה מקוצי, בסת"ג ל"ח

קמח (נה, א). שו"ת הרא"ש כלל י' סי'. טור ושורע

יריד סי' קנה ס"ד. תשובות הרא"ש ח"א סי' נג. מורכי

סוף ע"ז רנו תתס. הובא בב"י ד"ה הליבון. ח"א סי' ק

כו. פרי"ח סי' ומוק סי"ה. וראה לעיל סי' טש"נ.

הלכות פסח תנא

רלב

לחך כל כלי שיש בו מלאי (אם המלאי הוא בצד פנימי של הכלי⁷⁷) אינו נכשר בהגעלה עד שיסיר את המלאי קודם ההגעלה לפי שהבלוע שבעוביו הכותל תחת המלאי אינו נפלט לגמרי מן הכלי על ידי הגעלה⁷⁸ שהמלאי מעקב על הרוחחים שבתוך הכלי ואין בהם כח להפליט הבלוע שמעבר למלאי (ואפילו אם מכניס כל הכלי לתוך רוחחין ונמצא שהרוחחין מגיעין גם בצד החיצון של הכלי שאין שם מלאי אף על פי כן אין בהן כח להפליט הבלוע משם⁷⁹ לפי שכבולעו כך פולטו והאיסור נבלע בצד הכלי מצד הפנימי שלו ששם הוא דרך תשמישו וצריך להפליט האיסור גם כן מצד הפנימי⁸⁰ של הכלי על ידי הרוחחין שבתוך הכלי וכיון שיש שם מלאי אין כח ברוחחין שבתוך הכלי להפליט כל האיסור שמעבר למלאי) בפעם אחת אלא נפלט הוא מעט מעט ועל ידי הגעלה זו נפלט מעט וכשישתמשו בו בפסח יהיה חוזר ונפלט מעט⁸¹ ולפיכך אין לו תקנה אלא שילבן מקום המלאי ליבון גמור כדינו⁸² שהאש שורף את כל הבלוע⁸³ אף שמעבר למלאי שבתוך הכלי ואם הוא כלי של עץ⁸⁴ אין לו תקנה עד שיסיר המלאי קודם ההגעלה.

במה דברים אמורים כשקדמה בליעת האיסור בכלי להמלאי⁸⁵ דיינו שקודם ששמו המלאי בכלי כבר נשתמש ונבלע איסור בכלי במקום המלאי ואותו בלוע כשמשמין עליו מלאי אינו נפלט לגמרי מן הכלי על ידי הגעלה⁸⁶ אבל אם קדם המלאי לבליעת האיסור בכלי דיינו ששמו המלאי בכלי כשהיה הכלי חדש שלא נבלע בו איסור עדיין או אפילו נבלע בו איסור אלא שהגעילו והכשירו קודם ששמו בו את המלאי⁸⁷ ואחר כך חזר ונשתמש בו איסור וכן אפילו אם לא הגעילו עד לאחר שימת המלאי אלא שבשעה שהגעילו ליבון את מקום המלאי כדינו ואח"כ חזר ונשתמש ונבלע בו איסור כל זה נקרא קדם המלאי לבליעת האיסור בכלי⁸⁸ ורבי הוא נכשר על ידי הגעלה ואף הבלוע שתחת המלאי נפלט על ידי הגעלה זו כיון שהוא נבלע שם כשהיה המלאי כבר שם מודבק בכלי הרי הוא נפלט גם כן כשהמלאי מודבק בכלי דכבולעו כך פולטו ומכל מקום אם אין המלאי מודבק לכלי יפה אלא יש שם קצת סדק וגומא בענין שיש לחוש שמה נכנס שם תחת המלאי קצת משהו מממשות האיסור⁸⁹ צריך להניח גהלים בערות על המלאי⁹⁰ (וישנה אותם עד שאם ינע אדם בצד החיצון כנגד אותו מקום יהיה הוד סולדת בו או עד שאם יניח שם קש או חוט יהיו נשרפין⁹¹ לפי המנהג שנתבאר למעלה⁹²) כדי שישורף ממשות האיסור שתחתיו אם ישנו שם או ירחיב הסדק הרבה כ"כ עד שיוכל לנקר בתוכו יפה ולהוציא כל מה שבתוכו⁹³.

רמא ראב"ה ס' תמר (ע' 87). מרבי רמז תקעה. מור וש"ע שם.
רמב רא"ש שם. שו"ע (אמ"ל: עולת שבת) שם.
רמג מ"א ס"ק כו.
רמד ח"י ס"ק מב. עולת שבת סוף ס"ג. וראה פרישה ס"ק ג.
רמה ט"ז ס"ק יח. ח"י סוף ס"ק מב (אף לדעה הב'/ ובדלקתן במוף המעוף).
רמו שו"ת הרשב"א שם, לפרוש הב"ח והמ"א שם (רמרי בקדם המלאי לבליעה).
רמז מ"א שם, בדעת הרשב"א שם (סמגי בליבון קל, וא"כ תלוי ב'ב' אופני ליבון קל, כהנוג במקום שיש סדק או חלודה).
רמח סמ"ו וס"ט.
רמט רשב"א שם. שו"ע שם.

רלג חזר משה ספ"ו. וראה גם לקמן במוף המעוף לדעה הב' (שהחשש הוא שגא נשאר משהו ממשות תחת המלאי). וב"ה לעיל ס"ו (לענין חלודה).
רלד רא"ש ס"ב ס' ג. ובש"ת כלל ד' ס"א. טור ושו"ע ס"ג (ולדעה דא' מודה לפעם זה גם הרשב"א בשו"ת ח"א ס' ששא, כשקדמה בליעת המלאי).
רלה בקשות הפרי"ח ס"ג.
רלו כדלקמן ס' תנב ס"ב, ובדלעיל ס"ח (לענין ליבון).
רלז רא"ש שם. עולת שבת ס"ג.
רלח ביח ס"ב ר"ה מנהג (שלא התיר בשו"ת הרשב"א שם בליבון קל ע"י גהלים, אלא כשקדם המלאי לבליעה). ח"א ס"ק כו.
רלט ברכ הבית בית ד שער ד (ל' ב) ר"ה ערך כתב וכלי חרס. איסור חזרת הארוך כלל נח הוא יט.
רמ ראה שו"ת הרשב"א שם. שו"ע שם.

הלכות פסח תנא

רלג

ויש אומרים^ה שאפילו אם קדמה בליעת איסור להמלאי הרי הוא נכשר בהגעלה שהגעלה מפלמט אף הבלוע שמעבר למלאי^{הא} אלא שאם קדם תשיש האיסור בכלי להמלאי והמלאי הוא במקום שמשתימשין בו בקבע דהיינו מצד הפנימי של הכלי^{הב} אנו הוששין שמה נשאר משהו ממשות החמין בכלי תחת המלאי ולפיכך אף אם הוא מודבק יפה להכלי צריך להניח גחלים על המלאי כדי שישרוף ממשות האיסור שתחתיו או יגביהנו מעט בענין שיוכל לנקר תחתיו יפה^{הג} אבל אם קדם המלאי לבליעת האיסור בכלי אין צריך להניח עליו גחלים אלא אם כן אינו מודבק יפה להכלי^{הד}.

ולענין פסק הלכה יש להקל כסברא האחרונה^{הה} ומכל מקום במקום שאפשר טוב לחוש לסברא הראשונה^{הו}:

למ וכל זה בטלאי שהוא כעין טס ומודבק לכלי על ידי מסמרים כמו שהוא דרך להמצא ביורות ובאלפסין אבל מלאי שלא נדבק בכלי על ידי מסמרים אלא על ידי האש כמו שהוא דרך לעשות בכלי ברזל שנקבו שמטיפין עליהם ברזל שניתך באש הרי הם נכשרים בהגעלה ואין צריך להניח גחלים על המלאי אף אם קדמה בליעת האיסור בכלי לפי שעל ידי חום הברזל נשרף כל ממשות האיסור שתחתיו אם ישנו שם^{הו} וגם הבלוע שמעבר למלאי^{הז} נפלט בהגעלה^ח ואין המלאי מעכב כלל כיון שאינו מודבק לכלי על ידי מסמרים אלא על ידי חום האש הרי נעשה הכל גוף אחד^{הט} וכלי אחד ממש.

ואין צריך לומר אם בעת שימת המלאי ליבן את מקום המלאי באור כמו שהוא דרך לעשות בכלי ברזל שנקבו שמשמין תחית ברזל על הנקב ועל ידי האש מתחברת תחיתה זו לגוף הכלי ונעשה הכל גוף אחד שאין צריך להגעיל כלל את המקום שנתלבן באור^{הי} אם לא נשתמש בו איסור אחר כך:

כז ושם שהאומנים עושים בתוך הכלי להכיר מעשה ידיהם הרי הוא נכשר בהגעלה מאחר שנעשה כשהכלי היה חרש הרי קדם הוא לבליעת האיסור בכלי^{היא} וכבולעו כך פולטו^{היב} ובלבד שינקר אותו היטיב^{היג} או יניח עליו גחלים^{היד}:

כח כיוסי של ברזל שמכסים בו הקדירה כל השנה צריך הגעלה^{היז} בכלי ראשון^{היח} דכיון שהוא מויע מחום התבשיל שבקדירה^{היט} הרי נבלע בו החמין על ידי חום כלי ראשון וכבולעו כך פולטו.

ואם לא הגעילו ושמו בפסח על הקדירה שיש בה תבשיל רותה אם נזכר מיד והסיון מן הקדירה וראה שהוא יבש עדיין שלא התחיל להיוע מחום התבשיל שבקדירה

רנ תוביא שם. לפירוש הב"י בשו"ע, ופירח סוף סי"ג, ח"י ס"ק מב (דאורי בקדמה בליעה למלאי).
רנא שדרשב"א (דקיי"ל כותיה) לא ס"ל המעם שהובא בתחלת המעין מורא"ש וטור וש"ע, בקדמה בליעה למלאי לא נאמר (אלא מעטם ממשות האיסור, שבה מני בליבין קל בגחלים).
רנב ראה גם בתחלת המעין, לדעה דא' (שהכלוע שתחת המלאי אינו נבלע לגמרי).
רנג רשב"א שם. ש"ע שם.
רנד מ"ז ה"י שם (אף לדעה הב' שלפנינו).
רנה שם בקדמה בליעה למלאי מני בליבין קל.
רנו שאו צ"ד ליבין גמרי.
רנז מ"ז ה"י ח"י ס"ק מא.

רנח שלא נשרף מחום תחת הברזל.
רנט שלאחר תחת הברזל.
רס ח"י שם.
רסא כדלקמן סעף ע.
רסב תחת איסור ודוור כלל נח דין פה. דמ"א סי"ג.
רסג לבוש סי"ג.
רסד כדלעיל ס"ה.
רסה מ"א סי"ג כח. ח"י ס"ק מג.
רסו מחזור ויטרי הל' פסח (ע' 256). רוקח סי' רע. מור וש"ע סי"ד.
רסז מחזור ויטרי שם. רוקח שם. פ"ח סי"ד. וראה גם לעיל ס"ג.
רסח מור וש"ע שם.

הלכות פסח תנא

רלד

הרי התבשיל מותר אפילו באכילה אם לא נגע בו הכיסוי וגם הקדירה מותרת אע"פ שנגע בה הכיסוי שאין אסור ויצא אסור מכלי לכלי כלא רומבוס¹⁰¹ כמו שנתבאר ביורה דעה סי' ק"ה¹⁰² אבל אם שהה הכיסוי מעט על הקדירה בענין שיש לחוש שמא כבר התחיל צד הפנימי של הכיסוי להזיע¹⁰³ עד שהיד סולדת בו¹⁰⁴ בויעה זו וחזר ונתייבש מחמת חום ואין צורך לומר אם כשמסיר הכיסוי מהקדירה רואה בו קצת לחלוותי שהיד סולדת בו שהזיע מחום התבשיל שבקדירה¹⁰⁵ הרי התבשיל והקדירה אסורין¹⁰⁶ (אם הכיסוי הוא בן יומו או אפילו אינו בן יומו לפי מנהג מדינות אלו¹⁰⁷ שאוסרין נתן מעט לפגם בפסח או לפי מנהג קצת מקומות שמחמירים בכיסוי קדירה אפילו בשאר איסורין ואוסרין אף שאינו בן יומו כמו שנתבאר ביורה דעה סי' צ"ג¹⁰⁸ עיין שם) לפי שההכל העולה מהתבשיל להכיסוי הוא מחבר את יועת הכיסוי עם התבשיל ונעשה כאלו נתערבה הזיעה בתבשיל¹⁰⁹ וזיעה זו יש בה טעם המין שהוא נפלט מן הכיסוי כשהוא מויע:

בגב כיסוי של כהול שמשמין על חררה כשנאפת על הכורה צריך ללבנו¹¹⁰ לכוין גמור כיינו לפי שרבוך הפעמים הוא נוגע בגוף החררה שתחתיו¹¹¹ ובוולע ממנה טעם החמץ שלא על ידי משקה אלא על ידי חום האש בלבד¹¹²:

בגז כל הכלים¹¹³ אפילו של חרס¹¹⁴ שגשתמש בהן חמץ כל השנה בצונן מותר להשתמש מצה בפסח אפילו בחמין¹¹⁵ דמיון שלא נשתמשו בהם אלא בצונן לא בלעו כלום¹¹⁶ ודי להם בהדרה להעביר מה שרבוך בעין לדופני הכלי¹¹⁷ חוץ מבית שאור¹¹⁸ והיינו כלי שהאשה שורה (ובגמרת) בו את השאור ליתנו בעיסה ופעמים שהשאור שורה הרבה באותו כלי¹¹⁹ ומחמת חרפותו נבלע מעטו באותו כלי אפילו בצונן¹²⁰ ולפיכך אסור להשתמש בו מצה בחמין.

אבל בצונן מותר כגון ליתן בתוכה מצה אפיה¹²¹ צוננת¹²² או שאר דבר צונן אפילו לח הרך עראי ומקרה¹²³ (אבל אין להשתמש בו בקביעות¹²⁴ כי אם לכביסה ולרחיצה כמו שנתבאר בסמ"ת¹²⁵) שהצונן אפילו הוא לח אינו מפליט מה שבלוע בתוך הכלי אלא אם כן שורה בתוכו מעט לעת כמו שנתבאר¹²⁶ אבל אסור ללוש בתוכו מצה¹²⁷ אף על

רפא גמרא מיוחדת דשמואל דף (לז). ע"ב. מור ושולע
רפב כ"ב.
רפג סוד ושולע שם.
רפד ר"א"ש פ"ב סי' מ. מור ושולע שם.
רפז ר"א"ש שם. לבוש כ"ב.
רפח עולת שבת ס"ב כ. וראה לעיל סי' ב.
רפו שמואל שם. מור ושולע שם.
רפז הש"י שם ר"ח בית שאור (שורה שם בליחה).
רפא וראה לקטן סעי' (גבי י"ש בכלי זכוכית): מעת לעת.
רפב עולת שבת שם.
רפג ר"א"ש שם. מור ושולע שם.
רפד עולת שבת שם.
רפז כרלעיל סי' תג סי"ג וש"נ.
רפח כרלעיל סי' ט"ב וש"נ.
רפז סעיף יג (דהיינו כלי המיוחד לכביסה).
רפז סי' תמו כ"ג. וראה שם סל"א. מ"ג ועינים.
רפח ר"א"ש שם. סוד ושולע שם.

רסט עולת שבת סי"ד. אילה וזוטא ס"ק מו.
ער סימן זה בשע"ר לא הניע לדיוט, וראה ש"ך שם
ע"א ס"ק כב. רמ"א סי' צב ס"ח. מ"ז שם ס"ק כג. וסי'
ע"ב ס"ק כג. וראה גם לקטן סס"ז. פסקי אהר"י ע' 126.
וענין מכלי למאכל ראה לקטן מנין וש"נ.
רעא איסור וחייתו כלא לא דין יע. דרכי משה י"ד סי'
צג ס"ק ב.
ערב רמ"א י"ד סי' צב ס"ח. ש"ך י"ד סי' צג ס"ק ה.
רעב אסור היתר שם. רמ"א רמ"א י"ד סי' צג ס"א. וראה
רעג פסקי אהר"י ע' 138.
עד מור ושולע סי"ד.
ערה דלעיל סי' תמו ס"ח. ח"י ס"ק מה.
רעו סימן זה בשע"ר לא הניע לדיוט, וראה רמ"א שם
ס"א. פסקי אהר"י ע' 136.
רעז הרמב"ם כתיובת המשניות ספ"ה דמכשירין. מור
ושולע סי"ד.
רעח סוד ושולע ספ"ו.
רעט מור ומ"א ס"ק ל.
רפ כרלעיל סי"ג.

הלכות פסח תנא

רלה

פי שתשמש בצונן הוא מכל מקום ריח החמץ הבלוע בכלי גורם למחר חיומין העיסה הנילושה בתוכו¹⁹¹ קודם הגעלה.

אבל לאחר הגעלה מותר להשתמש בו אפילו בחמץ¹⁹² שהגעלה מפלמט כל מעם וריח החמץ הבלוע בכלי אלא אם כן הוא של חרס שאין הגעלה מועלת לו¹⁹³ להשתמש בו בחמץ או ללוש בתוכו.

ועכשיו בדורות האחרונים נהגו כל ישראל שלא להשתמש כלל בפסח בכלי חרס כי אם בחדשים¹⁹⁴ אבל כלי חרס הישנים אפילו לא נשתמש בהן חמץ מעולם כי אם בצונן¹⁹⁵ אין משתמשין בהם בפסח אפילו בצונן¹⁹⁶.

מזד ובית החרוסת¹⁹⁷ היינו כלי שנותרין בו חומץ ושאר דבר שיש בו קיוהא וחרירות ורגילין ליתן בתוכה קמח והוא מתחמץ מחמת הקיוהא ועשוי למבל בו בשר¹⁹⁸ ומחמת חריות החרוסת (פירוש כל דבר קיוהא נקרא חרוסת¹⁹⁹) נבלע גם מעם החמץ בתוך הכלי ולפיכך דינו כדין בית שאור שאין משתמשין בו בחמץ ולא לשין בתוכו אלא לאחר הגעלה אם אינו כלי חרס²⁰⁰.

ויש אומרים²⁰¹ שאין הגעלה מועלת כלום לבית שאור ובית החרוסת הואיל והיוצאן קשה שנבלע בהן על ידי חריות החרוסת או השאור לפיכך אין לו תקנה והעיקר כסברא הראשונה²⁰² שהבליעה שמחמת החריות אינה גדולה וחוקה מהבלוע שמחמת חומי האור שהיא נפלטת על ידי הגעלה ברותחין וכל שכן הבליעה בצונן²⁰³ שמחמת החריות ומכל מקום המנהג במדינות אלו להחמיר כסברא האחרונה²⁰⁴ במקום שאפשר כגון שהוא כלי של ברזל או נחושת וכיוצא בהם שאפשר²⁰⁵ ללכנו באור מחמירין ללכנו לזבון קל הדיינו שיהא קש או חוט נשרף עליו מכתחין²⁰⁶ אבל כלי חרוסת של ברזל או של עץ שאי אפשר ללכנו די לו בהגעלה בכלי ראשון אבל בית שאור דינו כשאר כל כלי הלישה²⁰⁷ שנהוגין להחמיר שלא להשתמש בהם בפסח אפילו על ידי הגעלה כמו שיתבאר²⁰⁸.

מזה מרובת שרגילין לדרך בתוכה שומים ושאר דברים חריפים²⁰⁹ עם פירורי לחם חמץ²¹⁰ הרי דינו כבית חרוסת ואם הוא של ברזל או של עץ די לחם בהגעלה²¹¹ בכלי ראשון אלא שאם היא של עץ יש לקלפה בכלי אומנות להחליקה קודם הגעלה לפי שמוציין

שו דש"י לאחר חרות, וגרילי שפיר"א, הובא ברא"ש פ"ב סי' ג.
שז טור ושר"ע שם.
שח רא"ש שם בשם ר"י.
שט דח"א סמ"ז. ט"ז ס"ק ב. מ"א ס"ק ג. וס"ק מב.
שז ט"ז שם.
שיא דמ"א שם. וכדלעיל סמ"ז (שכן נהגו במקום שיש הלכות וכו"ב), וש"ג. וראה לעיל סי' (שבמקום שאפשר להבשרו בהגעלה, מני לזבון קל שיהיה הדר מולדת בצד החיצון), וש"ג.
שיב ח"י ס"ק נג.
שיג סקף מה.
שיד ראה לעיל סי' תמו סמ"ז, שע"י חריותם וריחם הריכה מפליטים ומבלעים בכלי.
שטו מור, ט"ז ס"ק ע. דח"א ס"ק לא.
שטז טור ושר"ע סמ"ז.

רצ עולה שבת שם, כשם דבנו אליהו וחדחי כביאורי לסמ"ג לית עץ דיה וכן ערבות. פריח סכ"ב.
רצז רא"ש שם, כשם ר"י, וערך ערך בית שאור, וריחק סי' רנו בשם אביו ועוד. ודעה הב לקמן סמ"ד.
רצח גמרא שם. מור ושו"ע שם. וכדלעיל סי' י. וראה לקמן סמ"א, שגם כשנבלע האוסר ע"י צנן חרף אין הגעלה מועילה לכלי חרס לרובי הכל, וש"ג.
רצט ר"ף פ"ב (מ, א), רא"ש פ"ב סי' ג. ש"ע שם. וכ"ה לעיל סי' ב. תנ ס"ג.
ש כ"ח סוף סי' י. וי"ש אבל אם. ד"א.
שא מ"א ס"ק ג. ח"י ס"ק סב.
שב רב אשי בגמרא שם ל. ב. מור ושו"ע סכ"ב.
שג דש"י שם ד"ה בית חרוסת. מ"א ס"ק מא.
דש רש"י שם.
שה כדלעיל סמ"ז וש"ג.

הלכות פסח תנא

רלו

בה גומות ובקעים^{ט"ז} ואם היא גדולה מאד שאינו יכול להכניסה לתוך כלי ראשון להגעילה ימלאנה מים רותחין ויכניס בתוכה אבן מלוכנן עד שיגברו המים וירתיחו ויעלו וכסו על כל שפתה דכיון שהרתיחו המים מהמת האבן המלוכנן שבתוכם הרי חומן גדול כחום כלי ראשון^{ט"ח} (אבל שאר כל הכלים הגדולים שאינן של עץ ובריל טוב שירתיח מים בהן עצמן ויעשה כמו שיתבאר בסוף סי' תנ"ב^{ט"ט} ואל יערה לתוכו רותחין מכלי ראשון אחר ואבן מלוכנן לפי שיש אומרים^{ס"ב} שהאבן המלוכנן אין לו כח לחמם המים חום גדול כחום כלי ראשון ולפיכך אין זו הגעלה חשובה כהגעלת כלי ראשון) ואם היא של ברזל נהגין ללבנה לבן קל^{ס"ג}:

בזו אבל מדיכות שלנו שלעולם אין דכין בהם פירורי לחם ולא שאר חמין^{ס"ב} אפילו היא של ברזל ונחושת אין צריך ללבנה כלל ואף להגעילה אין צריך מעיקר הדין אלא שלפי שיש לחוש שמא נפל לתוכה פירור חמין פעם אחת ואחר כך דכו בה תבלין הריפס ונידך גם הפירור חמין עמהם ומהמת הריפותם נבלע גם הוא עמהם בתוך המדיכות^{ס"ג}. לפיכך טוב להתמיר ולהגעילה^{ס"ד} בתוך כלי ראשון.

ואם דכו בה תבלין בפסח בלא הגעלה ונתנם בתבשיל מותר לאכול התבשיל בפסח עם התבלין שבתוכה דכיון שבמדיכות שלנו אין בהן אלא חשש שמא נפל לתוכה פירור חמין ובשביל חשש זה אין לאסור בדעבר^{ס"ה} שמעיקר הדין אין לחוש כלל לזה שאין מחזיקין איסור מספק^{ס"ו} כמבואר ביורה דעה סי' ל"ט^{ס"ז} (ומ"מ אם עדיין לא נתנם בתבשיל טוב שלא יתנם בתבשיל עד לאחר הפסח^{ס"ח} דכיון שאפשר להצניעם עד לאחר הפסח הרי זה לכתחלה^{ס"ט} אבל אם קודם הפסח דכו בה תבלין בלא הגעלה מותר לאכלם בפסח מטעם שנתבאר בס' תמ"ז^{ע"ז} ע"ש):

בזו עריבה שלשין בה^{ס"א} ומשהיה בה העיסה עד שתחמין^{ס"ב} הרי היא כבית שאור שכולע אפילו בצונן ולפיכך אין לשין בה מצה עד שיגעילנה בכלי ראשון וכן הדין שעורבין עליו החמין כל השנה^{ס"ג} בתדירות דינו כבית שאור ואין עורבין עליו מצה עד שיגעילנו בכלי ראשון (אבל השולחנות שאין עורבין עליהם חמין בתדירות אלא לפרקים אין דינם כבית שאור^{ס"ד} כמו שיתבאר^{ס"ה}).

ואפילו אם רוצה לקלפו ככלי אומנות אין מועיל לו ולא לשאר כלי עץ הצריך הגעלה^{ס"ז}

שכו פ"ד"ח ס"ו, עפ"י תולין נג, ב. וראה גם לעיל סי' תכפ ס"ח וס"ט.
שכז סימן זה בשע"ר לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם סעף א (חזון מראה). וראה מ"מ צנינים.
שכח משמעות המ"א שם.
שכט ראה ח"י ס"ק לב.
של מעיקר נה.
שלא גמרא מימרא דרבא שם ל, ב. רש"י שם ר"ה אגני. מור וש"ע ס"ו.
שלב גמרא שם. דתנ"ס פ"ה הכ"א. לבוש ס"ו.
שלו סוד וש"ע שם.
שלה רבנו ירוהם נתיב ה ח"ב (ג, ג) בשם הרשב"א. הובא בכ"י ד"ה והעריבה.
שלה ראה לקמן מעיקר נה.
שלו ש"ת טהר"י וייל סי' קנב. דמ"א ס"ו.

שיז הנחות מיימנות (קושטא) פ"ה הכ"א, כשם ממ"ק (סי' רכב, ע' רכו, בת"ה), כשם רבנו מוכיח כשם ר"ת (בת"ס רבנו פרץ ל, ב ד"ה ובית הרוסין). ונ"א ספ"ג. ובלעיל סי"ט, שאין הגעלה מועלת לגמטת נקבים.
שיח רבנו ירוהם נתיב ה ח"ב (ג, ב). ב"י. ש"ע שם. ובלעיל ס"ו.
שיט בש"ע שם ס"ו, ולקמן שם סוף סעף א.
שיב ב"ח רס"י תנ"ב. הובא במ"א ס"ק יח. פ"ה ספ"ג. ובלעיל שם.
שכא דמ"א שם. ובלעיל ספ"ד.
שכב בלעיל סי' תנו ספ"ה.
שכג ואינו מתבטל בתוכה כס', בלעיל ספ"ה.
שכד ב"ח ס"ד ר"ה מרובה. מ"א ס"ק לא.
שכה מפקעת מ"א שם. ח"י ס"ק נה. וראה גם לקמן ספ"ג.

הלכות פסח תנא

רלו

לפי שהגעלה מפלמט ממנו כל הגיעול הבלוע בכל עביו מעבר לעבר משא"כ קילוף בכלי אומונות^{טז}:

מזח ובמדינות אלו נוהגין שלא ללוש ולערוך בדפים ועריבות של כל השנה אפילו ע"י הגעלה^{טז} לפי^{טז} שהישישים לדברי האומרים^{טז} שאין הגעלה מועלת לבית שאור ועוד שמן הסתם אי אפשר לנקרם היטב שלא יהיה שום משהו המין דבוק בהן בעין^{טז} ואפילו אם רוצה לקלפן ולהחליקן בכלי אומונות ולהגעילן אחר כך^{טז} אין מועיל להם ולא לשאר כל הכלים ששמשו בעיסה כגון עצי מגלגלין וכיוצא בהן^{טז} ואין לשנות המנהג (ואם לא קלפן ויש בהן בקעים וחריצים טוב למוחם במיט או למכרם לנוכרי קודם הפסח^{טז} כמו שנתבאר בסיומן תמ"ב^{טז}).

ואם משים סדין בעריבה או על הרף לאחר שהגעיל מותר^{טז} להניח מצות חמות^{טז} על הסדין בין שקלפן בין שלא קלפן לפי שהסדין מפסיק בין המצות ובין פירווי החמין שבתוך הגומות ובקעים אבל מצוה צוננת מותר להניח על הסדין דרך עראי ומקרה^{טז} אפילו קודם שהגעילן אבל אין ללוש ולערוך על הסדין^{טז} כיון שכבוד הלישה והעריבה מניע אל גוף העריבה והרף הרי זה כלש ועורך על העריבה והרף עצמם שיש כאן איסור מעיקר הדין^{טז} אם לא הגעילן ואף אם הגעילן אין להקל בדבר לפי המנהג שנתבאר:

במז כל הכלים ששמשו בקמה כל השנה אפילו להגעילן אין צריך מעיקר הדין^{טז} כדון כלים שששתמש בהם חמין בצונן שמותר להשתמש בהם בפסח אפילו בחמין בלא הגעלה^{טז} ואין צריך לומר שמותר ללוש בהם או להשתמש בהם שאר תשמישי צונן רק שיותר להדיחם ולשפשפם במים יפה יפה קודם שישתמש בהם ואפילו הנפה שירקדו בה קמה של חמין כל השנה שאף שהיא כולה מלאה נקבים וחריצים אף על פי כן מותר לרקד בה קמה בפסח בלא הגעלה^{טז} אלא שצריך לרקד בה מאור לנקותה מן הקמה של חמין הרבוק ונסרך בנקבי אריגת הנפה והדבוק בעין המסבב את האריגה וידיה וישפשף אותם במים יפה יפה^{טז} והוא הדין לשאר כל כלי הקמה וכלי הלישה שהשפשף בהם עיקר גדול^{טז}:

ג וכל זה מעיקר הדין אבל כבר נהגו במדינות אלו שלא להשתמש^{טז} בכלי עץ^{טז} שהיה

פס"ו ד"ה הרף (לאחר הגעלה). מ"א ס"ק לנ. וראה א"יה נוטא ס"ק ח. לקמן פס"ה. ס" תמא ס"ב (שצ"ד קרקע עבה אצבע כדי שלא יצטרפו להכשיות).
שמו סמ"ק שם. מ"א שם.
שמוח ראה לעיל ס"ב. לקמן פנ"א. מ"ב ציונים.
שעט מ"א שם.
שנ כדלעיל פמ"ג.
שנא ב"י ד"ה כתב הכל בו. א"ה רבא ס"ק לו.
שנב כדלעיל פמ"ג.
שנג ב"י שם.
שנד כל בו ס"ח פ"ג (ג). שורע ס"ה.
שנה כל בו שם. שורע שם.
שנו מהר"ל ה"ל הגעלה (ע' בה). רמ"א ס"ה.
שנו ח"י ס"ק ג.

שלו מהר"י וי"ל שם. מ"א ס"ק לב.
שלה כל בו ס"ח פ"ג (ג). רמ"א ס"ה.
שלט מ"א ס"ק לו.
שמו לעיל פמ"ד (וכאן נהגין לאמור גם בכלי עין שאי אפשר ללכנן נמנעם לרקדן).
שמוא כל בו שם. ט"ז ס"ק ב.
שמוב כדלעיל פמ"ה בברוכה.
שמוג תורת הדין פמ"ו ק"ל. לבוש ס"ו. ח"י ס"ק ג.
שדמ מ"א ס"ק לו.
שמה סוף לא ושי"ג וראה שם שזה קאי על עריבה מנחרים רבים (שאפשר נשתיר כזית חמין בכל העריבה). משא"כ עצי מגלגלין (שיכול להצמיחם בחדר שאינו תריס).
שמוז סמ"ק ס"י רכב (ע' רכנ). ולא נזכרה הגעלה. ביח

הלכות פסח תנא

רלה

בו קמה תמוד^{סח} אפילו על ידי הרהר ושפשוף^{סג} והגעלה^{סד} שהוששין שמוא נשאר משהו קמה רבוק בכלי.

אבל אם קודם הפסח החזיק בו מים איזה זמן נוהגין להשתמש בו על ידי הגעלה שהמים ששהו בתוכו הריחו והעבירו כל החמץ הרבוק בו וכן כלי עץ שהיה בו משקה העשוי ממי סוכין (שקרוין בארש"ט במדינות רוס"א) אין משתמשין בו אפילו על ידי הרהר ושפשוף והגעלה אלא אם כן החזיקו בו מים איזה זמן^{סה}.

אבל אם הוא כלי נחושת או ברזל או שאר מיני מתכות נוהגין להשתמש בהם על ידי הגעלה אף שלא החזיקו בו מים לפי שהוא יכול להעביר החמץ מהם על ידי הרהר ושפשוף^{סז}:

נא וכן נוהגין שלא להשתמש בסלים ארוגים שהיה מונח בהם פת^{סח} או שאר המין דראי (אבל אם נשתמש בהם דבר שאין בו אלא חשש המין כגון שמלח בהם כשר במלח שלא נברק מחמין מועלת להם הגעלה כמו שנתבאר למעלה^{סח}) אפילו נשרו במים ימים רבים לפי שהוששין שמוא נשאר פירור המין בין נקבי האריגה^{סח} ולכך אפילו הגעלה אינה מועלת להם להשתמש בהן בחמין^{סח} או אפילו בצונן בלא פריסת סרין בתוכם (אבל אם פרס סרין בתוכם מותר להניח מצה צוננת על הסרין^{סח} קודם הפסח אבל בתוך הפסח טוב שלא להשתמש בהם כלל אלא ימכרם לנכרי או יטוחם במיט קודם הפסח כמו שנתבאר בס"י תמ"ב^{סח} ע"ש):

נב וכן כל כיוצא בזה משאר כלים הנקובים כגון הכיס של רחיים או הנפה נוהגין שלא להשתמש בהם אפילו על ידי הרהר ושפשוף והגעלה^{סח}.

ואפילו נפה חדשה שהתחילו לנפות בה קמה לפסח ונפל עליה מים אפילו על מקצתה אין לה תקנה להשתמש בה עוד אפילו על ידי הגעלה אלא צריך לקנות נפה אחרת חדשה^ט:

נג ואם עבר וירקד קמה לפסח כנפה של המין על ידי הרהר ושפשוף בלא הגעלה אפילו ירקדו בתוך הפסח הרי זה מותר אפילו באכילה שבריעבד מעמידין על עיקר הדין וכן אם הוא שעת הדחק כגון שאי אפשר למצוא נפה חדשה וגם אי אפשר ללוש בלא ירקדו הקמה כגון שאין הרחים טוחנות יפה ואם לא ירקדו הקמה ימצאו בהעיסה חטים שבורות הרי זה כריעבד ומעמידין על עיקר הדין ומותר לנפות בנפה ישנה על ידי שפשוף והגעלה^{טא}:

שח כדלקמן ס"י תנן סכ"גה וש"ג.
שסו אפילו בפריסת סרין (כפי שמועיל לעיל סמ"ח בערובת).
שסז כדלעיל סמ"ח (בעריבה קודם שהגעילו, וכ"ה כאן שאין להגעלה מועלת).
שסח סעוף לא.
שסט רמ"א ס"ח.
שע מהר"ל הל"א אפית מצות (ע"י עש). ו"א ס"ק לה. ח"י ס"ק נא. וראה גם לקמן ס"י תנן סכ"ד (בשקום).
שעא ח"י ס"ק נא (בהגעלה). וראה לעיל סמ"ט (רמני אף במל הגעלה). שרי המד מערכת המין ונצח ס"י אי אד ר.

שח שו"ת מהר"י ווייל רמ"י קצנ. ס"ו ס"ק ב. ח"י שם. וראה לעיל ס"י תמב ס"א, שגם בזה טוב ליתנם לנכרי במתנה.
שט ראה לעיל ס"י תמו ס"ד.
שס ח"י ס"ק נא.
שסא ס"ז שם.
שסב ראה ס"ק נ. פ"ח ס"ו. וראה לעיל ס"י תמב ס"א. ודלק בין עריבה מתוכה אחת לבין עריבה נפרדים רבים.
שסג שו"ת מהר"י ווייל רמ"י קצנ. רמ"א ס"ח, ובס"י תמב ס"א. מ"א שם ס"י ח.
שסד סעוף לה.

הלכות פסח תנא

רלמ

גך וכן נוהגין שלא להשתמש במורג הרזין (שקרוין ריב אייזן) אפילו על ידי הרהה והגעלה^{טע} אלא אם כן ליבנו באור ואפילו בדיעבד שהגעילו והשתמש בו בתוך הפסח יש לאסור באכילה מה ששנתמש בו לפי שלפעמים מגרזין עליו לחם המזין ואי אפשר שלא נשתתיר פירור משהו בתוך נקביו וגם התמכא (שקרוין קר"ן) שגררו עליו כל השנה נהתך בסכין של המזין והתמכא הוא דבר חריף עיין ס"ה תמ"ז^{טע} אבל מה ששנתמש בו קודם הפסח אף אם נתערב בתוכו פירור המזין הרי הוא מתבטל בתוכו בס"ט^{טע} (ומותר לאכלו בערב פסח עד הלילה אבל כשהגיע הלילה הרי הפירור חוזר ונייעור ואסור במשהו^{טע} כמו שיתבאר בס"ה תס"ג^{טע}).

דין השקים של קמה יתבאר בס"ה תנ"ג^{טע} ע"ש:

גה הרהת (שקרוין שוב"ל^{טע}) שמכניסין בה הלחם לתנור ומצויאין בה מן התנור אינה נכשרת על ידי הגעלה^{טע} לפי שהיא בולעת מן החמץ על ידי חום האור בלבד^{טע} בלי שום משקה ולפיכך צריך ללבנה באור ליבון גמור כדינו כבולעו כך בולעו ואם היא של עץ אין לה תקנה^{טע} וצריך לקנות חרשה^{טע} ואפילו אם רוצה לקלוף הישנה בכלי אומנות ולהגעלה אחר כך אין מועיל כלום^{טע}.

אבל אם רוצה להשתמש ברהת של פסח העבר אם ידוע לו שלא נשתמש בה המזין כל השנה שהגענו אותה במקום מיוחד ונזהר לשמרה לפסח הבא אין צריך אפילו להגעלה^{טע} אם בשעה שגמר להשתמש בה כפסח העבר נזהר לנקרה היטיב שלא יהיה משהו בצק דבוק בה וגם עכשיו בשעה שרוצה להשתמש בה רואה אותה שהיא נקיה ומי שרוצה להחמיר על עצמו ולהגעילה לא טוב הוא עושה מפני הרואים שיראי אותו כשהוא מגעילה ואינן יודעין שהיא של פסח העבר ויאמרו שהגעלה מועלת לרהת של המזין^{טע} אלא אם רוצה להחמיר על עצמו יקנה לו חרשה ונכון לעשות כן למי שאפשר לו כי יש מחמירין^{טע} ומי שאי אפשר לו יגעילה בצנעה:

גז אם הוציא מצה חמה מהתנור ברהת של המזין אפילו הוא תוך הפסח די בקליפה שקילוף תחתונית המצה שנגע ברהת^{טע} ואף על פי שאם נגע כבר של המזין בכבר של מצה אלא צריך ליטול מקום מגעו בעובי כרוחב גודל^{טע} מכל מקום כאן שאין החמץ בעין מצה בלוע בתוך הרהת די בקליפה^{טע} לפיכך אם לא היתה הרהת נקיה ומודחת יפה אלא היה בה לכלוך המזין בעין צריך ליטול בכל תחתונית המצה בעובי כרוחב גודל ואם הוציא ברהת זו עוד מצות מן התנור אין צריך ליטול מהן כרוחב גודל אלא די להם

שעב מדר"ל הל הגעלה (ע"ה). רמ"א ס"ה.
שעב סעף ג' (דין רבי חריף שנתך בסכין של המזין).
וראה רמ"א י"ד ס"ה צ"כ שתמכא הוא דבר

חריף.
שעד מ"א ס"ק לה (והיינו שהוא יבש כיבש מן בשאנו

מזין).
שעה עיין במוזת יעקב כלל דט ס"ק ג' (שאפילו

דברים הדקים מאד מקרי יבש). וראה גם לעיל ס"ה
תנכ ק"א ס"ק מו. והיינו אפילו לדברי האומרים (לקמן

ש"ה תנ"ג ס"ה) שבקמח בקמח אין אומרים חוזר ונייעור.

שעז סעף ה' (לענין יבש בלה, משא"כ כאן).
שעז סעף ז'.

שעה מ"א ס"ק כא.
שעט שריע ס"ה.

שפ מ"א ס"ק לו.
שפא הנהגות מייטוניות (קישטא) פ"ה הב"ע (קל, א).

שפב שריע ס"ה.
שפג תרומת הדשן מוס"י קל. מ"א שם. חז"י ס"ק נה.

שפד ט"ז שם. חז"י שם.
שפה ט"ז שם.

שפו מ"א שם. דרכי משה ס"ק יב, כשר בשרי"ב.

שפז מ"א ס"ק לו.
שפח כרילעל ס"ה תמו ס"ה.

שפט ש"ד ס"ה קה ס"ק כג, ובס"ה צד ס"ק לה. וכ"ה

לקמן ספ"ה ס"ה תנ"ג ספ"ה. וראה פסק אהר"י ע'

155. ולענין מבלי לבל, ראה לעיל ספ"א שאינו אוסר

כלל. ולענין מנאכל שבלעו בו איסור למאכל, ראה לקמן

ס"ה תמ"א ס"ה, ומ"ה תמו סנ"ב.

הלכות פסח תנא

רמ

בקליפה לפי שהלבלוך שעל פני הרחת כבר נתקנה כמצה הראשונה ואם יש בלבלוך זה חשש שמנונית כגון שאפו ברתת זו עונות של המין עם שומן^{טז} הרי מצה הראשונה כולה אסורה אף אם יש בעוביה הרבה יותר מרוחב גודל ממעם שנתבאר כסימן תמ"ז^{טז} והאחרונים די להם בקליפה^{טז}.

ואם נתערבו בהרבה מצות אחרות כשרות הרי הן במילות ברוב^{טז} אם נתערבו בערב פסח^{טז} או קודם ורוצה לאכלם קודם כניסת ליל מ"ז (פירוש שרוצה לבשלם קודם שיאכלם שאסור לאכול בערב פסח מצה שאין מבושלת^{טז}) כמו שנתבאר כל זה בסי' תמ"ז^{טז}:

גז מצה שנתחמצה חימוץ גמור והוציאה מן התנור ברתת של פסח הרי נתחמצה הרחת ואסור להוציא בה עוד מצות אחרות^{טז} ואם עבר והוציאם צריך לקלפם כמו שנתבאר אבל אם המצה לא היתה חמוצה חימוץ גמור אלא שמחמירין לאוסרה כגון מצה נפוחה או שנתבבלה בתנור שיתבאר בסי' תס"א^{טז} אף שלכתחלה אין להשתמש בה עוד מכל מקום כדעבד שעבר והוציא בה עוד מצות מהתנור אין צריך לקלפם^{טז} וכן אם הוא שעת הדחק שאי אפשר למצוא בכל רחת אחרת חדשה הרי זה כדעבד ומותר להוציא בה עוד מצות אחרות לכתחלה^{טז}:

נח השולחנות^{טז} שאוכלים עליהם כל השנה^{טז} והתיבות^{טז} שדרך להצניע בהן אוכלים כל השנה^{טז} נהוג^{טז} כל ישראל להגעילן על ידי עירוי מכלי ראשון לפי שלפעמים נשפך עליהם מרק מן הקדירה^{טז} וכבולעו כך פולטו וצריך ליוהר בכל משפטי העירוי שנתבאר למעלה^{טז} ועכשיו נוהגין^{טז} במדינות אלו להגעילן על ידי עירוי עם אבן מלוכין לפי שלפעמים מניחים עליהם פשטיד^{טז} א חמה^{טז} (פת חמה) אבל סתם תיבות שאין ררך להצניע בהן מאכלין חמין אין צריך להגעילן^{טז}:

נמ נוהגות הנשים שלא להשתמש בפסח בקדירה שעירו ממנה רותחין תחת האבן^{טז} ויש שנתנו מעם למנהג זה^{טז} לפי מה שנתבאר ביורה דעה סי' ק"ה^{טז} שלכתחלה

שצט מ"א סוף ס"ק ל. וראה שו"ת צמח צדק א"ח סי' סא, שאף בספק חמין אין אוסרים.

ת ח"י ס"ק נה.

תא ראב"ה סי' תסד. הנהגות מיימנות סוף הלכות חמין ומצה. מור ושוע' ס"ב.

תב פ"ח ס"ב.

תג ראב"ה הנהגות מיימנות שם. מור ושוע' שם.

תד מור ושוע' שם.

תה ראב"ה והנהגות מיימנות שם. ב"ח השולחנות. ואם אי אפשר להגעילם, ראה עצה אחרת לקמן סס"ה.

תו ראב"ה הנהגות מיימנות שם. מור ושוע' שם.

תז סוף כח"ט.

תח ח"י ס"ק נה.

תט שו"ת מהר"י ווייל סי' קעג. ח"י שם.

תי ב"ח סמ"ז ר"ה השולחנות. מ"א ס"ק לח.

תיא ש"י טוסיי תננ.

תיב מ"א ס"ק נה. לפי הגעם שכתב במזרח ויעקב כלל כג ס"ק יב.

תיג סימן זה בשע"ר לא הגיע לידנו, וראה רמ"א שם ס"ג.

שצ ראה עיני' סי' תמו ס"ה וס"ז, וראה פעני יעקב לג' ע' לה.

שצא סוף נ.

שצב ח"א בסוף דבריו (אפילו נאפו בה עונות של חמין עם שומן). וכדלקמן סי' תמו ס"ב שאין הבלות

מפעפע מותרות (מכלי לחיבה כשאני שמן מצד עצמו רק כדי קליפה, כדלעיל בתחלת הסעף). וראה לקמן סס"ו. הנהגות לשו"ע אה"ל. ספק אה"ל שם. העי"ב

תתב ע' 75.

שצג כדלעיל סי' תמו ס"א, שרק באיסור מחמת עצמו אין כבר שלם מתבטל.

שצד א"ן שם. ודלעיל שם.

שצה כדלקמן סי' תנא ס"ה וס"ח. וראה ח"י ס"ק נה.

שצו סוף כב (שם בפעם חמין הבלות כובש אמרין חוזר וניער בפסח).

שצז הנהגות מנהגים הל' ליל הסדר אות פב. שג"ה

מסכת פסחים נר מצוה ר"ה כתב הב"י (קמא, ב).

מ"א ס"ק לח.

שצח סוף פז ומכ"ג. והרחת (מרדה) ראה שם ס"א ומכ"ח.

הלכות פסח תנא

רמא

אסור לערות מכלי כשר שיש בו שומן כשר לתוך נר דולק משומן טריפה לפי שההבל עולה מהרתחון לעליון¹⁰¹ דרך עמוד הנצוק המהכרם¹⁰² והוא הדין כאן הבל התמיץ הנפלט מכלי הרתחון הנגעל עולה להעליון דרך עמוד הנצוק המהכרם (ולפי מעם זה אין לאסור אלא כשמערה על כלי הנגעל מתוך הקרירה עצמה ולא נפסק הקלוח¹⁰³) ואם עבר והשתמש בפסח באותה קרירה הרי התבשל מותר אפילו באכילה¹⁰⁴:

ב כל הכלים שנשרה ונכבש בהן חמץ כ"ד שעות רצופים¹⁰⁵ אפילו נכבש במשקה צונן כגון שררה פתיתי לחם במים צוננים ושהו מעת לעת בתוך הכלי¹⁰⁶ הרי זה כאלו נתבשלו בתוכו שכל הכבוש הוא כמבושל¹⁰⁷ וצריך להגעילו בתוך כלי ראשון¹⁰⁸ (מעיקר הדין אם הוא בן יומו מכליעת האיסור כמו ש[נ]באר¹⁰⁹ ויש אומרים¹¹⁰ אפילו אינו בן יומו) ואין צריך לומר אם עמד בתוכו משקה של חמץ¹¹¹ כגון שכר של חטים ושעורים וכיוצא בו שצריך להגעילו בכלי ראשון אם עמד בתוכו כ"ד שעות רצופים (והוא בן יומו או אפילו אינו בן יומו אלא שרוב תשמיש כלי זה כל השנה הוא להשהות משקה חמץ בתוכו מעת לעת או יותר ויש אומרים שאפילו רוב תשמישו אינו בן יומיו בן יומו הדין כן כמו שנתבאר¹¹²) ואפילו הוא כלי מזופף מתוכו מועלת לו הגעלה¹¹³.

ואם הושיע שלא יתרה הופת ע"י הרתחון ורצה להכשירו בלא הגעלה¹¹⁴ יכשירו על ידי מילוי ועירוי שלש פעמים¹¹⁵ דהיינו שימלאנו מים אפילו צוננן על כל גדותיו וישהו בתוכו כ"ד שעות רצופין או יותר ואח"כ יערה ממנו את המים וימלאנו מים אחרים וישהו בתוכו כ"ד שעות רצופין או יותר ואח"כ יערה אותם ממנו ויחזור וימלאנו מים אחרים וישהו בתוכו כ"ד שעות רצופין או יותר וג' מעת לעת הללו אינם צריכים להיות רצופין אלא אפילו מפורזין כמו שנתבאר ביורה דעה סי' קל"ה¹¹⁶ עיין שם כל מעמך דין זה:

בא ואפילו הוא כלי חרס מועיל לו מילוי ועירוי¹¹⁷ או הגעלה¹¹⁸ ולא אמרו¹¹⁹ שכלי חרס אינו יוצא מידי דופיו לעולם אלא כשנבלע בו האיסור על ידי חמוץ¹²⁰ או על

היד ש"ך שם ס"ק יא. מנחת יעקב שם.

תטו רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ב ה"ב. תוספות יום טוב עלו פ"ה מ"ז. רא"ש שם סי' כג. מ"ז י"ד שם ס"ק ו. מנחת יעקב שם.

תטז ראה לעיל מ"ל שבשנגעיל על ידי אבן מני בנפסק הקילה.

תיז רמ"א שם. ח"י שם.

תיח ראה שו"ע יורד סי' קלה ס"ב. מ"ז שם ס"ק מו וש"ך שם ס"ק לא. לקמן סי' תעג סוף סכ"ג.

תיט ירושלמי. הנהגת מיימוניות סוף הל' חמץ מוצה. מ"א ס"ח פ.

תכ כרעיל סי' תמו כ"ז וש"נ.

תכא רשב"א בתורת הבית הקצר בית ה שער ו (מ, א). סוד ושו"ע יורד סי' קלה סמ"ז (דלא מהני עירוי מכלי ראשון אפילו כשבלעיתה היתה בצונן). וראה דעה דבי' - לקמן סוף ספ"ד.

תכב לעיל סל"א (שבוה לחריב הכל אין תולכים אחר רוב תשמישו ולא מני בעירו מכלי ראשון).

תכג דעת הב' דלעיל סכ"ג, שאפילו באינו בן יומיו אין תולכים אחר רוב תשמישו.

תכד מור ושו"ע ס"ב סכ"א.

תכה סכ"ז וסל"א (וברעילי במסנת הקודם, אלא שנספק גם האופן שרוב תשמישו משקה חמץ). וראה לקמן סע"ב.

תכו סוד. לבוש סכ"א. סוד ושו"ע יורד שם סמ"ז.

תכז וקח סי' רנה. הנהגת מיימוניות סוף הל' חמץ וצנחה. מרדכי רמז תקסו (לפרוש בברי ישען שם ס"ק נב). מור (שהגעלה עירוף מעירוי). כ"ח ד"ה ונ"ש רבנו לא שוא.

תכח ירושלמי סוף פ"ב. מור ושו"ע סכ"א.

תכט סימני זה בשול"ר לא תנע לייגע, וראה שו"ע שם ס"ב.

תל רמב"ן במלחמות פ"ב (מ, א). ראב"ה סי' קסג (סוף ע' 184). מור ושו"ע סכ"א. וביו"ד סי' קלה ס"ד, ורמ"א שם ס"ז, וכו' קלה ס"א.

תלא תורת הבית הקצר בית ה שער ו (מ, א). בשם גדולי המורים. ראב"ה סי' קסג וכו' תסד (ע' 80).

בשם אביו רבנו יואל. מרדכי רמז תקסו. סוד ושו"ע שם, וביו"ד סי' קלה סמ"ז. אבל ראה לקמן סמ"ז (נבי ונכות) שחושש לדעת האוסרים גם כשאסר ע"י בביתה מעת לעת.

תלב וראה ש"ך שם ס"ק לג. הערות לשו"ע אר"ה.

תלג ברעילי ס"ז וש"נ.

תלד גמרא ל, ב. מרדכי שם. מור ושו"ע ס"ק כב.

הלכות פסח תנא

רמב

ידי חריפות רהיניו על ידי מליחה או שהוא בית שאור וכית הרוסת^{תל} שחריפות המלח או השאור והרוסת רומה לרותח^{תל} וכן שאר כל הכלים שנבלע בהן איסור על ידי חמין או על ידי חריפות אין מועיל להם אלא הגעלה וליבו^{תל} אבל כשנבלע בהן האיסור בצונן על ידי כבישה מעת לעת הוא נפלט גם כן בצונן על ידי מילוי ועירוי ואפילו הוא כלי הרס מועלת לו הגעלה אף אם שהה החמין בתוכו בצונן ימים ושנים^{תל} כגון הבית של שבר. וכיצד יגעיל את החבית שאינו יכול להכניסה בתוך כלי ראשון ילבן אבנים ויכניסם לתוך החבית וישפוך לתוכה על האבנים מים רותחין^{תל} ועל דרך שנתבאר למעלה^{תל} ויגלגל החבית כדי שיגיעו המים על כולה.

וקודם ההגעלה ירחינה במים יפה יפה^{תל} ואם היא של עץ יפתח אחר משוליה כדי לנקר ולהסיר כל הזוהמא שבין נסר לנסר^{תל} ועכשיו נהגו להחמיר שלא להשתמש בפסח בחבית של שבר אפילו על ידי מילוי ועירוי והגעלה לפי שאי אפשר לנקר הטיב בין הנסרים שלא ישאר שם משהו וזוהמא בעין והוא חמין גמור^{תל}.

אבל חבית של מי דבש שנתבשל ביורה שבישלו בה שבר אפילו היתה בת יומה מבישול השכר במשירין החבית לפסח על ידי הגעלה או מילוי ועירוי^{תל} שהרי יש מתירין לשתות המי דבש עצמו בפסח מן מן כן נותן מעט כן נותן מעט כמו שנתבאר בס' תמ"ו^{תל} ע"ש (ולפי מה שנתבאר שם היתה החבית מותרת בלא שום הכשר רק שנקרה הטיב שהרי מה שבלוע בה הוא נותן מעט כן נותן מעט^{תל} והוא מותר לדברי הכל כמו שיתבאר בסמ"ן תמ"ב^{תל} אלא שלפי שיש לחוש שמא פעם אחת היה שבר בחבית זו או שמא נתחמץ מי דבש זה כשמרים של מי דבש שנתחמץ בשמרי שבר או שנתבשל ביורה של י"ש^{תל} עיין ס' תמ"ב^{תל} ותמ"ז^{תל} לכך צריך להכשירה):

סב ונהגו שלא להשתמש בפסח בכלים שהיה בהן י"ש תמיד כגון חביות ונרות שדרך להכניס בהן י"ש לקיום ואין מעט ויהי י"ש נפלט מהן אפילו על ידי הגעלה בכלי ראשון^{תל} וגרועים הם מבית שאור והרוסת^{תל} ומכל מקום אם כישל אותם הטיב במים עם אפר עד שנסתלק מהם הריח לגמרי מועלת להם הגעלה אחר כך^{תל}:

בין נסר לנסר. מ"א סוף ס"ק ל"ג. ח"י ס"ק נז (וראה עוד ב"ח ד"ה ומ"ש רבנו לא שטא, וס"ו וז"ו שם, שבבלי עין יש לחשוש לגומות).

תמב ב"ח שם כשם כמה מפקדים. וז"א ס"ק ל"ג.

תמג מ"א שם.

תמד סוף ס"ק טו.

תמה אור"ל: נותן מעט כן נותן מעט כן נותן מעט (היינו ג' ג' ג').

תמו סוף ס"ק יג.

תמז ראה הערות לשו"ע אד"ה.

תמח סוף ס"ק י (הדיו דבר המעמיד, ונחשב כאילו החמין הוא בעין בני דבש הששים האלו).

תמט סמ"ה (שדבר חרף אינו נותר מטעם ג' ג' ג') וסמ"ו (שמי דבש שנתבשל ביורה שבישלו בה י"ש נאסרו אפילו אינה בת יומה).

תנ לבוש סב"א. מ"א סוף ס"ק ל"ג.

תנא שבמקום שאי אפשר ללבן מתירין בהגעלה, כדלעיל סמ"ה. משא"כ כאן שנשאר ריח ה"ש.

תנב ז"ו סוף ס"ק נז. ח"י ס"ק נז. וראה לקמן ס' תנב סב"ח. שרי"ת צדק צדק ס' נב.

תלד מור בשם רבנו האי, לפירוש הב"ח ד"ה ומ"ש ומרדכי רבנו. וכדלעיל סמ"ג נ"ד (שאף לדעת המתירים הגעלה בבית שאור ובית חרוס, היינו דוקא כשאנו כלי הרס).

תלה שמואל ע"ו א. יז"ר ס' צא ס'ה (לענין מליחה).

תלי רא"ש פ"ב ס' טו. בשם הערוך ערך בית שאור (לענין בית שאור).

תלו כב' הדעות רלעיל סמ"ד (לענין בית שאור והרוסת).

תלז רשב"א ראבי"ה ומרדכי שם (אף במכונים לקיום). מור (חנילין). מ"ו ס"ק כב (שיום רביע).

תלח רוקח ס' רט בשם הר"מ. הדגות מיומנות סוף הל' חמין ומצה. איסור והותר כלל נה דין עא. רמ"א סב"א. דעה הב' ראה לקמן סמ"ד.

תלט סוף ס' בסמ"ה.

תמ כדלקמן ס' תנב ס' ושי"ן.

תמז ורוח ס' רסב (למסר שולי החבית). מרדכי' הל' הגעלה (ע' בה). רוכי משה ס"ק יד בשם מרדכי' ברין לבוש סב"א (ב"ל) ונחקר בין השוליים והמפרים, הרי שמירי בכלי עץ). מ"ו ס"ק כד (ב"ל) ולחמיר כל הזוהמא

הלכות פסח תנא

רמג

סג וזה ולא לכתחלה אבל בדיעבד ששכח והכניס מי דבש של פסח לתוך חבית של יי"ש שהגעילה כדיונו אפילו הכניסו לתוכה בתוך הפסח ושהה בה כמה ימים מותר לשתותו בפסח^ת (אם אין מתיישבין בו ריח יי"ש^ת עיין סימן תמ"ג^ת) ומכל מקום מיד שזוכר ערה אותו מחבית זו לחבית אחרת של פסח.

אבל אם הכניסה לתוך חבית של יי"ש שלא הוגעלה כדיונה אפילו הכניסו לתוכה קודם הפסח ושהה בתוכה מעת לעת אסור לשתותו אפילו ביום טוב האחרון של גלויות אף אם לא היתה החבית בת יומה מבליעת היי"ש שמעם היי"ש אינו נפגם אפילו לאחר כמה ימים והוא נותן מעם לשבח כמו דבש^ת.

אבל אם הכניסו לתוך חבית של שכר שלא הוגעלה כלל רק שהדיחה היטיב תחלה^ת מן השמרים הרבוקים ברפנותיה ושוליה^ת אפילו שהה בתוכה כמה ימים מותר לשתותו בפסח (אפילו היתה החבית) בת יומה מבליעת השכר^ת שהרי בשעה זו שהמי דבש בולע מעם השכר מן החבית דהיינו כסוף מעת לעת אחר כניסתו לתוכה אוי ברנע הווא יש יותר ממעת לעת לבליעת השכר בתוך החבית וכבר נפגם בלוע זה^ת.

ואין צורך לומר אם הכניס יין לחבית של שכר שלא הוגעלה אפילו היא בת יומה שמוותר לשתותו בפסח אפילו שהה בתוכה כמה ימים שכל שכר הוא נותן מעם בפגם בין^ת.

כמה דברים אמורים כשעירה היין או המי דבש מחבית זו לחבית אחרת קודם הפסח^ת שכל נותן מעם לפגם שנגעשה קודם הפסח אינו חוזר וניער בפסח אבל אם לא עירה אותם עד כניסת הפסח אסור לשתותו אפילו ביום טוב האחרון של גלויות לפי מנהגנו שאנו אוסרין נותן מעם לפגם בפסח כמו שנתבאר בסימן תמ"ג^ת:

סד כמה דברים אמורים כשלא הוגעלה החבית כלל אבל אם הגעילה והדיחה היטיב קודם ההגעלה אף על פי שלא פתח אחד משוליה לנקר ולהסיר הוזהמא שבין הנסרים אין זה מעכב בדיעבד לאסור בשביל כך את היין או מי דבש אשר בתוכה^ת.

ואפילו לא הגעילה בתוך כלי ראשון אלא על ידי עירוי מכלי ראשון^ת בלא אכנים מלובנות יש להתיר בדיעבד (במקום הפסד מרובה או שעת הרחק) שיש לסמוך^ת על האומרים^ת שאף לכתחלה די לה בעירוי מכלי ראשון^ת כיון שבליעתה היתה בצונן^ת עיין ביורה דעה ס' קל"ה:

סה תנור של בית החורף (פירוש תנור גדול המוקף קכל"ן סביב שמחממן בו בית החורף) אסור להניח בפסח שום דבר על גביו מלמעלה^ת או בתוך התנור קמן

תנג ראה מלבושי יום טוב סכ"א. אליה רבה ס"ק מה פרי מגדים משב"ז ס"ק כז.	תסב ת"א שם. ח"י ס"ק נח.
תנד שאף שבדיעבד אין הוששים לריח שנשאר בחבית, מ"ט הששים לריח שנשאר כמו דבש.	תסג סעף ט.
תנה סעף ג (שאף ריח אפרו).	תסד אליה וזמא ס"ק כב.
תנו ת"א ס"ק מו. וכדלעיל ס' תמו ס"ו. וראה שו"ת צמח צדק א"ח סי' נג.	תסה הנהו תימחיות מן ה'ל' המין (נמצה בשם ה"ל' הנכא בבי"ר ר"ח והנהו"ת ט"ז).
תנז רמ"א סכ"א.	תסו רמ"א בירוד ט"ו קנ"ה סכ"ג. נ"י ת"א ס"ק טט.
תנח ראה לבוש סכ"א.	תסז תוס' ע"ז ג, ב' ד"ה קינמא בשם ר"ת רי"י (לכל אחד כראות ליה). רמ"ש שם פ"ב סי' כב. ובוש"ת כלל יש ס"ג.
תנט משמנות רמ"א ולבוש שם (שמתיירן בתפם).	תסח ט"ז ירד ט"ו קנה ס"ק יח (שכלל הדעות הג"ל לא פני בעירוי מכלי שני).
תס כדלעיל ס' תמו סכ"ח וש"נ.	תסט רמ"א.
תסא מרדכי רמ"א תקסו. מ"א שם.	תע שו"ת מהר"י ווי"ד סי' קנב רמ"א סכ"ב.

הלכות פסח תנא

רמד

שבתוכו^ט (פירוש כמו שעושים במקצת תנורי בית החורף שמניחו חלל בין הקבלין ומקיפין אותו בקבלין מג' רוחותיו ועושים כוסיו מלמעלה על אותו חלל ונעשה כתנור קמן^י) כדין כלי חרס שגשגמש בו המין בחמין שנתבאר למעלה^ט שהרי כל השנה רגילות להניח שם פשמיר"א ושאר חמין^י בשעה שהתנור מתחמם ונבלע שם מעם המין על ידי חום האור ואינו יוצא מידי דפיו לעולם^י ואפילו אם רוצה להסיק את התנור היסק גדול אף על פי כן אין התמין נבלע משם על ידי היסק זה שהוא בתוך חלל התנור שהרי אין החמין נבלע שם דרך חלל התנור אלא דרך גביו וכבולעו כך פולטו^י כמו שנתבאר למעלה^ט.

ומי שרוצה להשתמש בפסח על גבי התנור מניח עליו התיכת ברזל^י או שאר דבר שאין משתמשין בו בפסח^י ועל גבי זה הדבר המפסיק מותר להניח אפילו מאכלים חמים בשעה שהתנור מתחמם בפסח אבל אם הניח סדין עליו אין להניח על הסדין אלא מאכל צונן בשעה שהתנור צונן כמו שנתבאר למעלה^ט.

אבל בתוך התנור קמן שבתוכו אין להניח תבשיל (רותח^י) אפילו על גבי התיכת ברזל ואפילו התנור הוא צונן לפי שאף נגו של תנור קמן זה הוא בלוע מחמין שהרי כל השנה מניחין בתוכו קרירות רוחות ועולה ההבל מהתבשיל שבקדירות ונבלע בגנו ואף על פי שגג זה לא הויע ויעה חמה שהיד סולדת בו^י ולפיכך אינו אוסר ברעבד^י אם העמיד תחתיו קדירה רותחת שהעמידו תחתיו^י בפסח מכל מקום לכתחלה אין להעמידה שם אלא אם כן הטיח במיט את כל התנור קמן זה מתוכו ואת נגו ואת קירותיו סביב ואת קרקעיתו^י והוא עובי הטיט כרוחב גודל^י כמו שיתבאר בסיומן תס"א^י:

כו ואם שכח והניח מצה חמה בתוך תנור קמן זה או על גבי תנור בית החורף בלי שום דבר המפסיק ביניהם צריך לקלוף תחתונות המצה שנגע בגוף התנור^י (דיבון שהאיסור הוא בלוע בתנור אינו אוסר יותר מכדי קליפה^י אפילו בתוך הפסח כמו שנתבאר למעלה^ט) אפילו היה התנור צונן^י ואם היה התנור חם אף על פי שהמאכל שהניח עליו היה צונן צריך ליטול ממנו כדי קליפה.

ואם הוא מאכל שמן כולו אסור^י ולמנהג מדינות אלו שאין מחלקין בין כחוש לשמן

תנא מדר"ל ה"ל מאכלות אסורות בפסח (ע' קלו).	תמב מ"א מוף ס"ק נד. וברעלע פמ"א שאו אינו אוסר.
מדר"ל וי"ל שם. ב"ח ס"י תמו ס"ה ר"ה ונ"ש	תנג ט"ז מוף ס"ק כה.
ורש"י מ"א כאן ס"ק נד. מ"ז ס"ק כח.	תנד לכאורה כפל הלשן. ראה מ"מ ועינין.
תנב ב"ח ונ"ו ונ"א שם.	תנה מ"א ס"י תפא ס"ק ב. ח"י ס"י תסא ס"ק ג.
תנז סוף פ"ג מג.	תנו ח"י שם.
תעד מדר"ל ונדר"י וי"ל שם (פשמיר"א). מ"א שם (קריעפ"ד).	תפז סוף פ"ג (בכדי אצנע. הדינו גדול).
תעה גמרא ל' ב. מדר"ל ונדר"י וי"ל ונ"א שם.	תפח ט"ז מוף ס"ק כה. מ"א מוף ס"ק נד (שיק כשהוא בקדירה התבשיל מותר ברעבד).
תעו מ"א שם.	תפט מ"א ס"ק זד.
תעז סוף פ"ח וס"א.	תנז סוף נו וש"ג.
תעח מדר"ל שם. מ"א שם. ח"י ס"י תסא.	תנא ראה רמ"א י"ד ס"י קה פ"ג. ש"ך שם ס"ק י.
תעט שלא היה רינו בקדירה. שיתבאר רינה לקמן	וכאן שהוא איסור בלוע ובכש. לכל הדעות לא נאסר אלא כדי קליפה.
ספ"ד ברעבד.	תצב שמפסם את מעם החמין שבלעו בו (כדי קליפה).
תפ סוף פ"ג (שמרין מועיל למאכל חם רק כשהענין) ומ"א.	ברעלע ס"י תמו ס"י. ולקמן ס"י תכו ס"א וש"ג.
תפא ראה מ"מ ועינין.	וראה פסק אדה"ז ע' 157. העי"ב תנב ע' 72.

הלכות פסח תנא

רמא

בכל ענין כולו אסור אלא אם כן הוא מאכל שאין שייך בו שמנונית כגון מצה וכיוצא בו כמו שנתבאר בס"י תמ"ז¹²⁰:

סז אבל אם הניח שם תבשיל בקדירה אפילו היה התנור הם התבשיל מותר אפילו אם מקום מושב הקדירה היה מלוכלך מחמץ בעין אף על פי כן אם אין בו חשש שמנונית אינו אסור יותר מכדי קליפה ובעובי שולי הקדירה יש יותר מכדי קליפה¹²¹.

וגם הקדירה יש להתיר אם ברי לו שמקום מושבה היה נקי שלא היה שם משהו חמץ בעין שהאיסור הבלוע בתנור אינו נפלט לקדירה שעליו¹²² כמו שנתבאר ביורה דעה ס"ז צ"ב¹²³ שאין איסור בלוע יוצא מרופן לדופן בלא רוטב עיין שם:

סח וכן אם הניח קדרות ורתחות בפסח בתוך התנור של בית החורף לאחר שהוסק כבר אף על פי שלפעמים מניחין שם קדירה של חמץ הרי התבשיל מותר אפילו באכילה וגם הקדירה מותרת אם היה מקום מושבה נקי מחמץ בעין ואף על פי שנג התנור הויע תחתיו מכפנים מחמת חום התבשיל שתחתיו וביעה זו יש מעט חמץ שנפלט לתוכה מנג התנור שנבלע בו מעט חמץ על ידי הויעה שהויע כשהיו תחתיו קדרות ורתחות¹²⁴ מכל מקום כיון שכבר הוסק התנור הרי נתלבן גגו על ידי השלהבת ונשרף כל החמץ הבלוע בו¹²⁵ ואף על פי שכשהוסק את התנור לא נתכוין להכשיר גגו לפסח על ידי הוסק זה אין כוונה זו מנעבת כדיעבד¹²⁶ עיין סימן תס"א¹²⁷:

סמ כל חרס המצופים מתוכם בהתוך זכוכית שקרין (נגיליור"ט) אין דינם ככלי זכוכית שיש מכשירן אותם בלא הגעלה¹²⁸ לפי שאינם בולעים כלום אלא הרי הם ככלי חרס¹²⁹ שאפילו הגעלה אינה מועלת להם אם נשתמש בהן חמץ בחמין דכיון שהזכוכית הוא מחופה על החרס ונצרך עמו ככבשן הרי הוא בולע כמוהו¹³⁰.

ויש מקומות שנהגו שלא להשתמש בפסח בכלי חרס המצופים בתוכם בזכוכית אפילו הם הדישים שלא נשתמש בהן חמץ מעולם¹³¹ לפי שמצפת האומנים עושים פעולת הציפוי על ידי סוכין¹³² והרי יש כאן חמץ בלוע בתוך הציפוי אבל כלי חרס שאינם מצופים אלא שניצפו עליו מעט זכוכית מציפוי כלי אחר מותר להשתמש בו אם הוא חדש לפי שאחר כך מכניסין אותו לכבשן או לתנור מלא אש ונשרף הסוכין שבו שאין האומן הם עליו לשורפו ולצרפו היטב כיון שאינו מצופה בזכוכית אינו מתקלקל כלום באש אבל אחרו כלי חרס שהוא מצופה בזכוכית הם עליו שלא יתקלקל הזכוכית שבו מחמת חום האש ולכך ממחר הוא להוציא מן האש ולפיכך מחמירין שלא להשתמש בהם בפסח¹³³:

¹²⁰ מע"ק ז.

¹²¹ ת"א ס"ק נד. וראה הע"כ רכ"ט ע' ז.

¹²² מ"ז ס"ק כח. מ"א ס"ק נד. ח"י ס"ק סג.

¹²³ תנ"ו סימן זה בשע"ק לא הויע לדעתו, וראה רמ"א שם

ס"ח. מ"ז שם ס"ק נב. וראה גם לעיל סמ"א. פסקו

אדח"ז ע' 126.

¹²⁴ שע"ז נאמרים התבשיל והקדירה (כרלעיל סמ"א)

כשהניחם בתנור קודם שהוסק.

¹²⁵ תנ"ח כרלעיל מ"ח שתנור של חרס שדמקו בפנים

נשרף האיסור הבלוע בתוכו.

¹²⁶ תנ"ט סוף ס"ק נד.

¹²⁷ תק ש"א רצה לאמרו בני מצות, צריך לכון להתירו

ולתוך החליט על פני בול.

¹²⁸ תק"א כרלעין סע"ג.

¹²⁹ תק"ב גמרא דף ל ט"ב. לפירוש הערך ערך קטא, ור"ת

בתום ע"ז לג, מע"ב. בתוכת ק, ב ר"ה הני.

ש"ע סכ"ג.

¹³⁰ תק"ג רא"ש פ"ב ס"י ח. עולת שבת ס"ק בא. משא"כ

כשהזכוכית מחופה על כלי כסף, יתבאר לקמן

מע"ה שיש לה דין כלי זכוכית.

¹³¹ תק"ד הלכות ומנהגי מדר"ש ס"י שפת. מדר"ל ה'

מאכלית אמורת בפסח (ע' קל"קט). דמ"א סכ"ג.

¹³² תק"ה מדר"ש ונדר"ל שם. ס"ז ס"ק כמ. מ"א ס"ק נז.

¹³³ תק"ו מדר"ל שם. ת"א שם.

הלכות פסח תנא

רמו

ע ומכל מקום אין להחמיר אלא במקומות שנהגו להחמיר **תקס** וגם באותן מקומות אם כרי לו שכלי חרס זה לא עירב האומן סוכין בציפוי יש להקל להשתמש בו בפסח **תקסא** אם אין שם מנהג ידוע להחמיר גם בזה ולפיכך נודגים בקצת מקומות שלא להשתמש בהן בפסח אפילו הם חדשים אלא אם כן עמד הישראל על גבי האומן לראות שלא יתקן ציפוי **תקסב** הברדל **תקסג** והצבע **תקסד** על ידי סוכין ואין להחמיר בזה אלא במקום המנהג **תקסו** שמעיקר הדין אין לחוש לזה שהרי אין הברדל או הצבע מתדבקין בכלי אלא על ידי ליבון הכלי באש ואוי נשרף כל ממשות הסוכין **תקסז**.

ולא עוד אלא אפילו כלי מתכת ישן שנתבשל בו חמץ כל השנה ואחר כך חיפהו בברדל יש להתיר מעיקר הדין להשתמש בו בפסח בלא הגעלה לפי שהליבון שמלכבנים אותו בשעת ציפוי מפליט האיסור ממנו כמו שאם היה מגעילו שהרי האש מחממו כל כך מבחיץ עד שהברדל יתך בתוכו מבפנים וליבון כזה אינו גרוע מהגעלים כיון שהוד סולדת בו משני עבריו נמית ומחויץ בכל שמה הכלי **תקסח** אלא לפי שלפעמים עושים זה הציפוי במהירות ואינו עולה בכל שמה הכלי לפי שלא הרתיחו אותו יפה וזה מצוי מאד **תקסט** לפיכך נכון להורות שגעילו אותם אחר הציפוי **תקסט** (ואם האומן שציפהו הוא נכרי צריך להטבילו **תקסו** בלא ברכה **תקסז** אחר הציפוי קודם **תקסח** ההגעלה כמו שנתבאר ביורה דעה סימן ק"ב **תקט**).

אבל כלי חרס ישן המחופה בברדל או עופרת אפילו הגעלה וליבון אין מועילין לו להכשירו כדן כלי החרס **תקסא** שאינו נכשר על ידי הגעלה וליבון ואף על פי שחופרו כשהיה חדש שעדיין לא נשתמש בו ולא נבלע כלום בהחרס עד לאחר שחופרו בעופרת וזו עופרת הוא מפסיק בין החרס ובין החמץ שנשתמש בתוכו אין זה מועיל כלום להיות נדון ככלי מתכות הנכשירים על ידי הגעלה לפי שנשתמש בו חמץ בחמין נבלע החמץ בכל עובי הכלי ונבלע גם בהרס שהתחת העופרת **תקסב** ושוב אינו נפלט ממנו לעולם:

עא כלי עיץ המצופים בסממנים דינם ככלי חרס שאין הגעלה מועלת להם אם נשתמש בהם חמץ **תקסג** שהסממנים מעכבים על מי ההגעלה שלא יפליטו מה

הברדל מועלת לשיריפת ממשות האיסור שתחתיו, והליבון שבעת הציפוי מועילה למת שבלוע באותו מקום בכלי. **תקטז** (שיידי) כנסת הגדולה והנה"פ. פ"ח"א שם. **תקטז** ש"ת הרא"ש שם. (שיידי) כנסת הגדולה שם. ת"א סוף ס"ק כו.

תקטז כנסת הגדולה שם. ח"י ס"ק מא. **תקטז** כקונטרס השלחן הגדול: אפילו קודם. וראה קובץ כינוס תורה פ ע' לו.

תקטז סימן הן בשע"ר לא הגיע לדינו, וראה רמ"א שם סעף א (בכלי חרס המצופים באבר, שמפך אם ציפו האבר מצויכו מביהל).

תקטז נבאר ל' ב. לפירוש רש"י ד"ה קניוא. והתב"ם פ"ה הכ"ה. דשב"א (ראה תורת הבית האריך בית ה שער ז סא, א). ר"ן שם (ח, ע"ב). ב"י ב"רד סי' קלח ובש"ע שם ס"ו. מור (כאן). פ"ח"א ס"ב. ח"י ס"ד בשם רוב האחרונים.

תקטז פ"ח"א שם. **תקטז** רא"ש פ"ב סוף ט' שם. בשם רבנו האי. טור ושו"ת סכ"ה.

תקטז ארנות חיים ס' צח. כ"י ד"ה כתב רבנו האי.

תקטז ררכי משה ס"ק ז בשם מהר"י ברנא. רמ"א סכ"ג. **תקטז** מהר"י ברנא שם. מ"א ס"ק מג. **תקטז** שם (לענין המצופים וזכיות). וראה הערות לש"י אד"ו שנתראה הפר כאן איהא תבות (אוצ"ל: שלא עירב סוכין בציפוי וכן בכלים המצופים או מצופים בברדל יעמוד על האומן לראות שלא יתקן ציפוי כ"י).

תקטז ררכי משה שם בשם מהר"י ברנא, שגם בברדל יש אותו חשש. רמ"א סכ"ד. ובבאר היטב ס"ק נב שנהגין לעמוד על גבי כשעת מלאכה. **תקטז** נא"ש"ע (י). לבוש. דרכי תשובה ס"ק ח בשם מהר"י ברנא, שלא להשתמש בכלים מצופים אפילו חדשים. רמ"א שם. **תקטז** רמ"א שם.

תקטז עולה שבת סכ"ב לכו"ס סכ"ד. (לענין ברדל. ובעלת שבת סכ"א ולבוש סכ"ג, התירו אף בדתך וזכיות מטעם שהמקם כבשין). **תקטז** ש"ת רא"ה ח"א ס' מג. מ"א ס"ב כו. וברע"ל ס"י רש"י. וראה קובץ דברי תורה יב ע' מה. **תקטז** פ"ח"א סוף ס"ה. וראה לעיל ס"ט שהתכת

הלכות פסח תנא

רמז

שבלוע בתוך העץ שתחתיהם תחכה (אבל אם לא נשתמש בהם המין אינם אסורים בפסח אלא במקום שנהגו להחמיר תחכו כמו שנתבאר למעלה תתסז):

עב כל כלי השתיה בין כוסות בין צלוחיות בין קנקנים תחכו אפילו הם של חרס תתסח בין ששתמישן בצונן כל השנה הרי לא נבלע בהם כלום ולפיכך אין צריך להגעילן כלל אלא די להם בשטיפה מעיקר הדין (אבל המנהג הוא שלא להשתמש בפסח כלל בכלי חרס ישנים כמו שנתבאר למעלה תתט) דהיינו שיריחם וישפשפם היטב כמים כדי להסיר ולמרוק האיסור הרבוק בהם בעין ואחר כך חוזר ושומטן במים כלי שפשוף תתקא כמו שיתבאר ביוזרה דעה ס' קכ"א ומותר להשתמש בהן אחר כך אפילו בחמין.

ואף על פי שלפעמים מניחין אותם אצל האש להחם בהן יין ונותנים פתיתי לחם המין ביין החם שבתוכן תתקב וגם כוסות של עץ לפעמים מערין לתוכם שכר חם עם שכר צונן תתקג ולפעמים שוהה בתוכם מעת לעת ונעשה כבוש כמבושל תתקד כמו שנתבאר למעלה תתקא מכל מקום כיון שרוב תשמישן כל השנה הוא בצונן פחות ממועת לעת לא החמירו בהן חכמים להגעילם תתקז אם אינו בן יומנו מבליעת ההמין תתקח שנבלע בהן על ידי המין או על ידי כבישה מעת לעת.

אבל כלים שרוב תשמישן כל השנה הוא להשהות משקה המין בתוכם מעת לעת או יותר כגון חבית וכדים של שכר צריך להכשירם על ידי מילוי ועירוי או על ידי הגעלה בכלי ראשון אף אם אינם בני יומן תתקח.

ולדברי האומרים תתקט שאין הולכים בהגעלת כלים אחר רוב תשמישן אף כוסות וצלוחיות צריך להכשיר על ידי מילוי ועירוי או על ידי הגעלה בכלי ראשון וכן המנהג פשוט במדינות אלו תתקט ואין לשנות אבל אם עבר ולא הכשירם כלל רק שהיריחם וישפשפם היטב והשתמש בהן בפסח אפילו בחמין הרי המין הללו מותרין לפי שבריעבר סומכין על סברא הראשונה תתקט:

עג כל כלי זכוכית אפילו נשתמש בהן המין בחמין כל השנה ואפילו אותם ששהה משקה המין בתוכם כמה ימים וישנים כגון צלוחיות שפיהם צר שדרך להכניס בהם שכר לקיים אין צריכים שום הכשר לפסח אלא די להם בשטיפה כדינה לפי שהם הלקים וקשים ואינן בולעים כלום תתקט.

ויש אומרים תתקט שאפילו הגעלה אינה מועלת לכלי זכוכית שנשתמש בהן המין בחמין או

תקכה לבוש וצ"ע בסעיף דח (תורת מור"ח).

תקכו רמ"א סכ"ד.

תקכא סוף ס"ט ויש ס"ע. וראה לקמן ס' תמו סכ"ג.

תקכב ע"ז ע"ב. ב. טור ושו"ע סכ"ח.

תקכג מור ש"ע שם.

תקכד סעיף טג.

תקכא טור ושו"ע י"ד ס' קכא ס"א. וראה לעיל ס' א

(בכלים שאינו רוצה להגעילם), וס' תמו ס"ג.

תקכב ש"ת הרשב"א ח"א ס' ש"ע וס' תתי. ש"ע

שם.

תקכג רבנו יוחנן נתיב ח"ב (פ, א). ב"י ד"ה וכל

כלי ח"י.

תקכד מרדכי סוף רמז המערך. בשם רבנו יחיאל. הובא

ב"י ד"ה ולענין כלי זכוכית.

תקכה סעיף פ. וראה לעיל ס' תמו סכ"ז ושי"ג.

תקכו רשב"א שם. ש"ע שם.

תקכא רשב"א שם. ב"י שם. וברע"ל ס"א.

תקכב כ"לעיל ס"ס (במוטרי).

תקכג לעיל סכ"ג.

תקכד רשב"א שם. רמ"א ס' זכ"ח. וראה גם לעיל

סכ"ג.

תקכא ח"י ס"ק לב. וברע"ל סכ"ח.

תקכב ראבי"ה ס' תמר (ע' 91). ש"ת רשב"א ח"א

ס' ר"ג. ד"ן פ"ב (פ, א) סוף היבוי הראשון).

שו"ע סכ"ג. וראה מ"מ תנינים.

תקכג מרדכי רמז המערך. ואגור ס' תשלן. בשם רבנו

יחיאל מפרי"ש. דמ"א סכ"ג. סמו"ג ל"ח ע"א (ל,

ב). הובא בב"י ד"ה ולענין כלי זכוכית.

הלכות פסח תנא

רמח

על ידי כבישה מעת לעת ^{תקנא} רבין שתחלת ברייתן הוא מן החול הרי הן ככלי חרס וכן המנהג פשוט במדינות אלו ^{תקנא}.

לפיכך נהוגין שלא להשתמש בפסח בשום כלי זכוכית שיש לחוש בו שמא עירו לתוכו משקה חמין הם או שמא נשתנה בתוכו משקה חמין מעת לעת אבל אם עבר והשתמש בו בפסח ^{תקנא} אפילו בחמין בלא שום הכשר הרי חמין הללו מותרין אם רוב תשמיש כלי זה כל השנה הוא בצונן פחות מעת לעת ^{תקנא} אבל אם רוב תשמישו כל השנה הוא בחמין או אפילו בצונן אלא שרוב הפעמים דרך להשתות משקה חמין בתוכו מעת לעת ^{תקנא} או יותר כגון צלוחיות שפיהם צר שדרך להכניס בהן יי"ש ^{תקנא} לקיים אף בדיעבד אסורין החמין שנשתמשו בו או המשקה שעמד בו מעת לעת אלא אם כן הכשירו קודם שנשתמש בו על ידי הגעלה ^{תקנא} או על ידי מילוי ועירווי ^{תקנא}:

עקב ^{תקנא} כלי כסף המצויירים בצד הפנימית שלהם בהיתוך זכוכית ^{תקנא} (שקורין גישמעל'צ'ט) אין להשתמש בו בפסח לבתחלה אפילו על ידי הגעלה לפי מנהג מדינתנו שחמיונים כהאומרים ^{תקנא} שאין הגעלה מועלת לזכוכית אבל אם הוא בצד החיצון של הכלי מותר להשתמש בו בפסח על ידי הגעלה ^{תקנא} או על ידי מילוי ועירווי ^{תקנא} שהרי ההיתוך זכוכית שמבחוץ לא בלע כלום מהחמין שנשתמש בו מבפנים ^{תקנא}.

ואף שלפעמים עירו לתוכו חמין רותח וכלי מתכות שהם מקצתו הם כולו ונתחמם גם צד החיצון של הכלי ונבלע שם מעט החמין בזכוכית הקבוע שם (כמ"ש למעלה ^{תקנא} שיש סוכרין בן) מכל מקום כשישתמש בו בפסח לא יהיה נפלט כלום מהזכוכית למשקה שבתוכו אף אם יהיה משקה רותח ועל ידי כן יתחמם גם צד החיצון של הכלי שכלי מתכות שהם מקצתו הם כולו מכל מקום מקצת חום זה שאינו חם אלא מחמת חום מקצת השני אין לו כח להפליט גיעול הבלוע שם ולהוליכו למקצת השני כמו שנתבאר ביו"ד סי' צ"ד ^{תקנא} (ואין הוששין שמא ירתחו בו משקה אצל האש בתוך הפסח ויתחמם צד החיצון של הכלי חום גדול מחמת האש ויפלוט מעט החמין הבלוע בהיתוך זכוכית הקבועה בו לפי שאין דרך כלל להרתוח אצל האש כלי כסף החשובים המצויירים ^{תקנא}):

תקנא סימון סעיף עד חסר בכל הדפוסים.
תקנא מש"כ כלי חרס המצוינים בתוכם בהיתוך זכוכית, יש לה דין כלי חרס לכל הדעות, כדלעיל ס"פ.
תקנא מדיני רמז הקדק, משם רבנו יחיאל וברעליל ס"פ.
תקנא תרומת הדין סי' קלב. רמ"א ס"ב.
תקנא שמועיל בכלים ששניהם בהם חמין בצונן, כדלעיל ס"פ. וראה מ"מ זיונים.
תקנא תרומת הדין שם (אף שבעירו בתוכו חמין רותח, כדעה רב' דלעיל ס"ב. ומכ"ש במשיר בצונן).
תקנא סעיף כב (אלא ששם נפלט ע"י הגעלה, משא"כ כאן שלא מועיל הגעלה בכלי זכוכית). וראה הערות לשי"ע אה"י (כאן ושם). פסקי אדמו"ר הוקן ע' 141. קובץ דברי תורה יח ע' צו ואילך.
תקנא סימן זה שנו"ע לא יגיע לידנו, וראה דעה הא' בש"ע שם ס"א (שנשערים רק בטה שנתחב בקדרה), שהיא עיקר (ראה ש"ך שם ס"א ג). לפירוש המ"א כאן ס"ק כד.
תקנא תרומת הדין שם. וראה פס"י צמח צדק (קעו, א).

תקנא ראה לעיל ס"א, שבה מועלת הגעלה או מילוי ועירווי אפילו בחרס, וכאן בזכוכית הושש לדעת האוסרים. וראה שו"ת צמח צדק אה"י סי' קה. גר"ל תורה (ג' ב' י' לא. הערות לשי"ע אה"י). הנספח למנחת פרים אה"י סי' תנא ס"ב. אמרי יוסף ח"ב סי' קנר. מ"מ זיונים. הע"ב תשנ"ע ע' 120.
תקנא אגור סי' תשל"ו. רמ"א ס"ב. וראה לעיל סי' פו ק"א ס"ק א.
תקנא דרכי משה ס"ק פ. מ"ו ס"ק ל. מ"א ס"ק נט.
תקנא שבה מותר גם לדעה הא' דלעיל ס"ב. וראה מ"מ זיונים.
תקנא שבהמות מוח אינו מפליט בכלי גם היו"ש הריף. ראה מ"מ זיונים. הע"ב תתנ"ג ע' 55.
תקנא ראה לעיל ס"ב (אם מועלת הגעלה בכלים של יי"ש שאינם של חרס). מ"מ זיונים. פסקי דרב ע' מח.
תקנא מ"א שם. ה"י ס"ק מה.
תקנא שמועיל כשנאמר ע"י כבישה מעת לעת, כדלעיל ס"פ (מותר כאן בדיעבד, אפילו להאוסרים מילוי ועירווי בכלי זכוכית). וראה אמרי יוסף שם.

הלכות פסח תנא-תנב

רמז

עז עופות שנצלו בפסח כשפור ישן שכל השנה צלו בו תקסט^א כשר מלוח במלח שלא נבדק מפורווי המין שדרכם להמצא בין המלח הרי עופות הללו מותרין תקסט^ב כיון שאין כשפור המין ודאי אלא חשש ספק פירווי המין שבין המלח ומספק אין לאסור בדיעבד תקסט^ג כי אין מחויקין איסור מספק תקסט^ד אבל אם פעם אחת צלו כשפור זה מוליתא או שאר חמץ אפילו משהו ובפסח צלו בו כשר בלא הכשר תקסט^ה בינתיים הרי כשר זה אסור אפילו כהנאה תקסט^ו (אם השפור הוא בן וימון תקסט^ז ולמנהגנו תקסט^ח אפילו אינו בן וימון) שמשוהו חמץ שנבלע כשפור קודם הפסח לא נתבטל בתוכו בס' תקסט^ט ממעט שנתבאר ביו"ד סימן צ"מ תקסט^י ע"ש:

עז נהגין להדיח הבריות שבחביות של יין תקסט^א שמסתפקין מהן כל השנה ורוצה להסתפק מהן בפסח לפי שכל השנה משתמשין בבריות בידים המלוכלכות מחמץ תקסט^ב:

עך העצים שתוחבים בהם כלי שתיה תקסט^א של שכר תקסט^ב בודאי נתלכלך העץ מלכלכות השכר שבתוך הכלי כיון שהעץ נתחב לתוך הלל הכלי תקסט^ג ולפיכך אין לתחוב בו כלים בפסח אלא אם כן הירחו יפה:

תנב סדר וזמן הנעלת כלים ובו ל' סעיפים:

א סדר הגעלה לוקח יורה ומרתיה בה מים ומכניס לתוכה כל כלים^א הצריכים הגעלה בכלי ראשון^ב.

וכלי גדול שאינו נכנס כלל לתוכה יעשה שפה^ג של מוט^ד סביב לפיו כדי שיקבל מים רבים ויעברו המים על כל שפתו ואחר כך ימלאנו מים על כל שפתו וירתיחם בתוכו אצל האש ונמצא שגם שפת הכלי הוגעל על ידי הרתחים שעברו על גביו ואף על פי שהרותחין אינו מתעכבין הרבה על שפת הכלי^ה שמור הן ובין ויורדים משם הרך המיטו^ו מכל מקום הרי גם כל השנה לא נתעכב החמץ על גבי שפת הכלי ולא נבלע בו החמץ אלא על ידי ניצוצות^ז הניתוים מהתבשרל לשפת הכלי^ח ומכל מקום אם לא יעשה שפה לפיו כדי שיעברו הרתחין על שפתו אין הגעלה עולה לשפתו ע"י ניצוצות הניתוין על גביו מהרותחין שבתוכו לפי שיש לחוש שמא עכשו בשעת הגעלה זו לא יעלה ניצוצות על (כל) שפתו

תקטא מריר'ל הלי ל' יום קודם הפסח (ע' יא). רמ"א סכ"ז.
תקעב מריר'ל שם. מ"א ס"ק נב.
תקעג שילת מריר'ל וייל ס"ק קנז. רמ"א סכ"ז.
תקעד מריר'ל וייל שם. מ"א ס"ק נג.
תקעה חז"י ס"ק עא.

סימן תנב

- א ע"ז עין. סני"א. סוד ולבוש ס"א.
- ב שנתבאר ליעיל ס' תנא סכ"ה.
- ג גמרא ע"ז דף עו, רע"ב. סוד ושילע ס"ז.
- ד ר"ף פסחים פ"ב (ה, ב). רא"ש שם פ"ב ס' י. סוד משילע שם.
- ה פרי"ח ס"ז.
- ו רמ"א ס"ק יא.
- ז גמרא שם. מ"ז ס"ק יא. מ"א שם.
- ח רש"י שם ר"ה מה בולעני. מ"ז שם.

תקטא ראה יור' ס' עז ס"ד אם השפור נאסר מהמת רם הכשר שצלו בו.

תקטב סימני ס' התרוחה ס' נה (שמתור לצלות בו אף לתתלה). ודוכי רמז תקנה (לדחור בדיעבד

כשנצלו). ש"ע סכ"ז.
תקטג רמ"א סכ"ז.

תקטד בדיק הבית כסוף המיטון. רמ"א ס"ק נא. פרי"ח סכ"ז. וראה גם ליעיל ס' הכמ ס"ב וש"נ.

תקטה ראה ליעיל ס"ג מהו הדכשר לשפוד.

תקטו מ"א שם. ח"י ס"ק סט.

תקטז פרי"ח שם.

תקטז רלעיל ס' תמו ס"ה.

תקטט כ"ח ס' י"ה כלים. מ"א ס"ק ב' וס"ק נא. וראה העיל'ב תמו ע' 44.

תקע סימן זה שנוע"ר לא הגיע לידנו, וראה ליעיל ס"ה וש"נ.